

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΟΥΣΙΕΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΤΣΑΚΙΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΦΩΤΟΥΛΑ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2017

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στην επιβλέπουσα καθηγήτρια Κα Αργυροπούλου Φωτούλα για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγησή της. Θα ήθελα όμως να συμπεριλάβω τις ευχαριστίες μου και στους καθηγητές μου, Κο Τσέκο Θεόδωρο, Κα Τριανταφυλλοπούλου Αθανασία και τον Κο Παπακωνσταντινίδη Λεωνίδα, των οποίων το έργο ως εκπαιδευτικό προσωπικό αλλά και οι προσωπικότητες του καθενός ξεχωριστά, έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο σε όλο το διάστημα των σπουδών μου. Επίσης ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στους συμμετέχοντες στην τηλεφωνική έρευνα, οι οποίοι διέθεσαν λίγο από το χρόνο τους προκειμένου να απαντήσουν στα ερωτήματα του ερωτηματολογίου, ώστε να καταστεί δυνατή η συλλογή τους και η εξαγωγή συμπερασμάτων. Φυσικά, δε θα μπορούσα να παραλείψω να απευθύνω τις ευχαριστίες μου στους γονείς μου αλλά και στους ανθρώπους που μου στάθηκαν καθ' όλη τη φοίτηση μου στη σχολή και ιδιαίτερα στο δύσκολο διάστημα συγγραφής της πτυχιακής μου εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εμπορία και η χρήση ναρκωτικών ουσιών αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα κοινωνικά προβλήματα στις σύγχρονες κοινωνίες. Η παρούσα εργασία είναι μια μελέτη γύρω από την αντιμετώπιση του φαινομένου χρήσης ουσιών και την αντιμετώπισή του στο δήμο Κοζάνης. Ο σκοπός της εργασίας είναι να εξετάσει την αντιμετώπιση του προβλήματος εξάρτησης από ουσίες στο δήμο Κοζάνης. Επιμέρους στόχοι είναι να διερευνηθούν οι προτάσεις που εκφράζουν οι κάτοικοι του δήμου προκειμένου να βελτιωθεί η καταστολή του συγκεκριμένου προβλήματος. Η έρευνα διεξήχθη μέσω τηλεφωνικών συνεντεύξεων μέσω ερωτηματολογίου, αποτελούμενου από κλειστού κυρίως τύπου ερωτήσεις και τυχαία δειγματοληψία (N=150). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι αναφορικά με τον τρόπο αντιμετώπισης του φαινομένου της εξάρτησης από ουσίες οι περισσότεροι συμμετέχοντες εξέφρασαν την άποψη ότι θα πρέπει να υπάρξει θεραπευτική υποστήριξη και ότι διαβλέπουν την ύπαρξη ταμπού προς τους χρήστες. Τα αποτελέσματα επίσης έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι παρέχεται επαρκής ενημέρωση σχετικά με τη χρήση των ουσιών, ενώ σχετικά με την ύπαρξη αρμόδιας υπηρεσίας στο δήμο για αντιμετώπιση και επανένταξη οι απόψεις ήταν μοιρασμένες. Επίσης μοιρασμένες ήταν οι απόψεις γύρω από την ικανοποίηση των πολιτών από τη κοινωνική πολιτική του δήμου.

Λέξεις κλειδιά: Εξαρτησιογόνες ουσίες, αντιμετώπιση, Δήμος Κοζάνης, Ναρκωτικά

ABSTRACT

Drug trafficking and usage is one of the most serious social problems in modern societies. This dissertation is a study on the repression of substance use phenomenon and its repression in the municipality of Kozani. The purpose of this study is to address the problem of substance addiction in the municipality of Kozani. Partial objectives are to evaluate the proposals expressed by the municipality's residents in order to achieve better prevention. The survey was conducted via telephone interview through a questionnaire, consisting mostly of closed questions and random sampling (N=150). Accordingly to the repression of substance addiction the results showed that most participants expressed the opinion that proper treatment should be provided and they identified the existence of taboo towards drug users. The results also showed that participants considered the provided information about the use of substances as sufficient, while opinions about the existence of competent department for treatment and reintegration in the municipality was divided. Likewise, shared opinions were recorded about citizens' satisfaction from the social policy of the municipality.

Keywords: Addictive substances, treatment, Municipality of Kozani, Drugs

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	ii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	v
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ, ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	vii
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΙ.....	viii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΟΥΣΙΕΣ.....	3
1.1 Ιστορικά δεδομένα.....	3
1.2 Ναρκωτικά - ένα μεγάλο κοινωνικό πρόβλημα	3
1.2.1 Εξαρτήσεις	4
1.3 Ανάλυση του φαινομένου	5
1.3.1 Αριθμητικά στοιχεία	7
1.3.2 Η ελληνική πραγματικότητα	11
1.4 Η περιθωριοποίηση των εξαρτημένων ατόμων και οι επιπτώσεις της	13
1.5 Τρόποι αντιμετώπισης του προβλήματος στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.....	14
1.5.1 Νομοθετικό πλαίσιο.....	16
1.5.2 Εθνική Στρατηγική	17
1.6 Απεξάρτηση – επανένταξη	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	19
2.1 Η Περιοχή Έρευνας	19
2.2 Ανάλυση της περιοχής μελέτης	19
2.2.1 Ο ρόλος του λιγνίτη για την περιοχή.....	23
2.3 Κοινωνικά προβλήματα της περιοχής.....	24
2.4 Δράσεις τοπικών φορέων και οργανισμών.....	27
2.5 Διαστάσεις του φαινομένου της εξάρτησης από ουσίες.....	28
2.6 Δράσεις αντιμετώπισης του προβλήματος	29
2.7 Δυσκολίες που αντιμετωπίζει το Κέντρο Πρόληψης «ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ».....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο Η ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ	31
3.1. Σκοπός	31

3.2. Τόπος και χρόνος της έρευνας.....	31
3.3. Το ερωτηματολόγιο	32
3.4. Τα αποτελέσματα.....	33
3.5. Συμπεράσματα από τη στατιστική ανάλυση.....	47
4. Σύνοψη – Γενικά συμπεράσματα	49
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	50
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	53
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ.....	55

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ, ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΙΚΟΝΑ 1.1 Διακίνηση ναρκωτικών παγκοσμίως	ii
ΕΙΚΟΝΑ 1.2 Παγκόσμια κατανάλωση ναρκωτικών- παγκόσμια χρήση παράνομων ναρκωτικών	iii
ΓΡΑΦΗΜΑ 1.1 Στοιχεία έρευνας ESPAD 2011	iv
ΓΡΑΦΗΜΑ 1.2 Βλάβη προερχόμενη από ψυχοτρόπες ουσίες	1
ΕΙΚΟΝΑ 1.3 Διαδρομές της ηρωίνης μέσω του βαλκανικού άξονα	3
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1 Δήμοι της Π.Ε. Κοζάνης	3
ΕΙΚΟΝΑ 2.1 Χωροταξικό Σχέδιο Δήμων της Π.Ε. Κοζάνης	3
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2 Μόνιμος πληθυσμός (απογραφή 2011)	4
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3 Απασχολούμενοι ανά επάγγελμα (απογραφή 2011)	5
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4 Άνεργοι κατά επάγγελμα (απογραφή 2011)	7
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5 Άνεργοι κατά επίπεδο εκπαίδευσης δήμων της Π.Ε. Κοζάνης.....	8
ΕΙΚΟΝΑ 2.2 Κυριότερες θέσεις κοιτασμάτων γαιάνθρακα στην Ελλάδα	9
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6 Στοιχεία της ετήσιας έκθεσης του 2011	10
ΠΙΝΑΚΑΣ B1-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.1: Το φύλο των συμμετεχόντων	33
ΠΙΝΑΚΑΣ B2-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.2: Η ηλικία των συμμετεχόντων	34
ΠΙΝΑΚΑΣ B3-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.3: Σε ποιο επίπεδο βρίσκεται η αποδεδειγμένη σας μόρφωση;.....	12
ΠΙΝΑΚΑΣ B4-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.4: Ποια είναι η εργασιακή σας κατάσταση;	13
ΠΙΝΑΚΑΣ B5-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.5: Είστε δημότης Κοζάνης;.....	14
ΠΙΝΑΚΑΣ B6-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.6: Με ποιο τρόπο πιστεύετε ότι μπορεί να γίνει η αντιμετώπιση του φαινομένου εξάρτησης από ουσίες;.....	16
ΠΙΝΑΚΑΣ B7-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.7: Θεωρείται ότι παρέχεται επαρκής ενημέρωση σχετικά με τη χρήση ουσιών;.....	39
ΠΙΝΑΚΑΣ B8-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.8: Υπάρχει αρμόδια υπηρεσία του δήμου για την αντιμετώπιση του προβλήματος της εξάρτησης από ουσίες σε επίπεδο πληροφόρησης;.....	40
ΠΙΝΑΚΑΣ B9-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.9: Υπάρχει αρμόδια υπηρεσία του δήμου για την κοινωνική επανένταξη των ατόμων εξαρτημένων από ναρκωτικά;	41
ΠΙΝΑΚΑΣ B10-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.10: Πόσο ικανοποιητική είναι η κοινωνική πολιτική του δήμου Κοζάνης για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού των εξαρτημένων ατόμων;	43
ΠΙΝΑΚΑΣ B11-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.11: Πως αντιμετωπίζετε τα άτομα που γνωρίζετε ότι κάνουν χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών;	44
ΠΙΝΑΚΑΣ B12-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.12: Υπάρχει ταμπού από την ελληνική κοινωνία σε έναν χρήστη/ πρώην χρήστη;.....	45
ΠΙΝΑΚΑΣ B13-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.13: Υπάρχει κάποιος κρατικός (αθλητικός/πολιτιστικός) σύλλογος για δημιουργία ενδιαφερόντων, ώστε να μην καταφεύγουν οι νέοι στα ναρκωτικά;	46

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΙ

ΕΛ.ΣΤΑΤ.....	Ελληνική Στατιστική Αρχή
Ε.Μ.Π.....	Εθνική Μονάδα Πληροφοριών
Η.Π.Α.....	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΚΕΘΕΑ.....	Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων
Κ.Ν.Ν.....	Κώδικας Νόμων για τα Ναρκωτικά
ΜΚΟ.....	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
ΜΜΕ.....	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
Ν.....	Νόμος
ΟΚΑΝΑ.....	Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών
Π.Ε.....	Περιφερειακή Ενότητα
Σ.Ο.Δ.Ν.....	Συντονιστικό Όργανο Δίωξης Ναρκωτικών
ΨΝΘ.....	Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η χρήση και η εμπορία των ναρκωτικών ουσιών είναι μια από τις μεγαλύτερες παθογένειες της σύγχρονης κοινωνίας προκαλώντας κοινωνικά προβλήματα τα οποία αυξάνονται με γρήγορους ρυθμούς τις τελευταίες δεκαετίες. Χαρακτηριστικό είναι ότι η κοινωνία και η Πολιτεία δεν διαθέτουν τους μηχανισμούς εκείνους που να τις καταστήσουν αποτελεσματικές στην αντιμετώπιση του φαινομένου και παρουσιάζονται αδύναμες στη λήψη μέτρων, τόσο προληπτικών, όσο και επιδιορθωτικών.

Ο κύριος λόγος για την προώθηση και την εξάπλωση των εξαρτησιογόνων ουσιών είναι η βιομηχανοποίηση του φαρμάκου, η εξαγωγή προϊόντων σε χώρες με περιορισμένη παραγωγή και φυσικά οι σύγχρονες ανυπόφορες συνθήκες ζωής (Blumir, 1984). Η σύγχυση και η αβεβαιότητα που διακρίνει τον σύγχρονο κόσμο, η κρίση των θεσμών και η αίσθηση αβεβαιότητας, άγχους, διαρκούς αγωνίας και μοναξιάς είναι κάποιοι από τους λόγους που συντρέχουν στη διάδοση των εν λόγω ουσιών.

Η παρούσα εργασία είναι μια προσπάθεια μελέτης των τρόπων αντιμετώπισης του φαινομένου χρήσης ουσιών, μέσα από τις απόψεις ενός δείγματος κατοίκων του Δήμου Κοζάνης. Ο σκοπός της εργασίας είναι να εξετάσει την αντιμετώπιση του προβλήματος εξάρτησης από ουσίες στο δήμο Κοζάνης. Επιμέρους στόχοι είναι να διερευνηθούν οι προτάσεις που εκφράζουν οι κάτοικοι του δήμου προκειμένου να βελτιωθεί η αντιμετώπιση του συγκεκριμένου προβλήματος.

Η εργασία οργανώνεται σε τρία κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αποτελεί μια συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση γύρω από τα ναρκωτικά και τις εξαρτήσεις γενικότερα, με αναφορές στην ελληνική πραγματικότητα. Εμπεριέχει επίσης μια ανάλυση για την περιθωριοποίηση των εξαρτημένων ατόμων και τις επιπτώσεις της, όπως και τους τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Στο πρώτο αυτό κεφάλαιο αναλύεται επίσης το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει το φαινόμενο και την εθνική στρατηγική για την αντιμετώπισή του. Αναφορές επίσης γίνονται στην απεξάρτηση και την επανένταξη των εξαρτημένων ατόμων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια παρουσίαση – περιγραφή της περιοχής του Δήμου Κοζάνης στην οποία διεξήχθη η έρευνα, με αναφορές στα χαρακτηριστικά

που σχετίζονται με την τοπική οικονομία και κοινωνία, όπως και σχετικά με δράσεις τοπικών φορέων και οργανισμών για το πρόβλημα.

Το τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας αφορά τη μεθοδολογία και την πραγματοποίηση της έρευνας, καθώς και τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης των στοιχείων που συλλέχτηκαν από ένα δείγμα 150 συμμετεχόντων, επιλεγμένων με τυχαία δειγματοληψία, για τις ανάγκες της έρευνας. Τέλος, παρατίθενται τα συμπεράσματα της έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΟΥΣΙΕΣ

1.1 Ιστορικά δεδομένα

Τα ναρκωτικά δεν αποτελούν καρπό του σύγχρονου πολιτισμού και συγκομιδή της σημερινής εποχής. Συναντώνται βαθιά στο χρόνο και αποδεικνύεται πως επηρέαζαν τον άνθρωπο και τη ζωή του.

Από την εποχή που κυριαρχούσε ακόμη ο άνθρωπος του Κρό Μανιόν, θεωρείται πως γνώριζε τη χρήση του οπίου. Έρευνες έχουν εντοπίσει την ύπαρξη παπαρούνας σε πανάρχαιους οικισμούς στο Ραμπενχάουζεν της Ελβετίας και στη Βόρεια Ιταλία. Γύρω στο 4.000 π.Χ. οι Σουμέριοι επίσης θεωρείται πως κατασκεύαζαν φίλτρα και ποτά από χυμό παπαρούνας και αυτό μαρτυρείται από μια πινακίδα που βρέθηκε σε σφηνοειδή μορφή. Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι για να σταματήσουν το κλάμα των μωρών, χρησιμοποιούσαν όπιο (Ζαμπέλης, 1988).

Ακόμη και στην Οδύσσεια, ο Όμηρος κάνει αναφορά σε ένα μυστηριώδες φυτό, το "νηπενθές". Όποιος δοκίμαζε αυτό το φυτό περνούσε ευτυχισμένα τη μέρα του. Χαρακτηριστική είναι η φράση του Sudnbam (1680): *«μεταξύ των φαρμάκων τα οποία ευαρεστήθηκε ο Παντοδύναμος Θεός να προσφέρει στον άνθρωπο προς ανακούφιση από τα βάσανα του, κανένα δεν είναι τόσο πλατειά διαδεδομένο και τόσο αποτελεσματικό όσο το όπιο»* (Αβραμίδης, 1986).

1.2 Ναρκωτικά - ένα μεγάλο κοινωνικό πρόβλημα

Ορισμός

Τα ναρκωτικά είναι διεγερτικές χημικές ουσίες που δημιουργούν εθισμό στον ανθρώπινο οργανισμό και οδηγούν σε μεταβολή της ψυχολογίας και της νοητικής του δραστηριότητας. Τον καθιστούν ουσιαστικά αδύναμο να ελέγχει τις πράξεις του και τον ωθούν να σκέφτεται μη λογικά. Σωστά χαρακτηρίζονται ως η σοβαρότερη κοινωνική απειλή της σύγχρονης εποχής, που αποδιοργανώνει την κοινωνία¹.

---

¹ <http://www.odyssey.com.cy/main/default.aspx?tabID=145&itemID=2327&mid=1803>,

Προσπελάστηκε στις 28/2/2016

Κατά το άρθρο 1 του Ν. 4139/2013 («Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών»), με τον όρο «ναρκωτικά» νοούνται οι ουσίες με διαφορετική χημική δομή και διαφορετική δράση στο κεντρικό νευρικό σύστημα και με κοινά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τη μεταβολή της θυμικής κατάστασης του χρήστη και την πρόκληση εξάρτησης διαφορετικής φύσης, ψυχικής ή και σωματικής και ποικίλου βαθμού, καθώς και την ανακούφιση των χρονίως πασχόντων από τα συμπτώματα συγκεκριμένης νόσου, για την οποία αυτές κρίνονται ιατρικά επιβεβλημένες.

Γενικά στοιχεία

Πρόκειται για ένα εκ των σοβαρότερων κοινωνικών ζητημάτων, που παρουσιάζει ραγδαία εξάπλωση τις τελευταίες δεκαετίες, ιδιαίτερα στους νέους ανθρώπους. Υποστηρίζεται πως είναι περισσότερο ένα κοινωνικό φαινόμενο και όχι τόσο απλά μια «ασθένεια» ή «ψυχική διαταραχή».

Η εμπορία και η χρήση ναρκωτικών ουσιών αυξάνεται τρομακτικά με την πάροδο των ετών, ενώ η κοινωνία και η Πολιτεία παρουσιάζονται αδύναμες στη λήψη μέτρων για την καταπολέμηση του φαινομένου. Αναμφίβολα η πολιτική της Πολιτείας στο πλαίσιο της καταπολέμησης της χρήσης ναρκωτικών ουσιών, φαίνεται να στηρίζεται σε ένα νέο σχέδιο που χαρακτηρίζεται από μια προοδευτική αντίληψη αναφορικά με τη μεταχείριση του χρήστη. Η ελληνική πολιτική ίσως επηρεάστηκε θετικά και από αντίστοιχες πολιτικές που ακολούθησαν άλλες ευρωπαϊκές και μη χώρες. Χαρακτηριστικό είναι το μοντέλο της Ολλανδικής Πολιτικής στην καταπολέμηση της χρήσης των ναρκωτικών.

1.2.1 Εξαρτήσεις

Ως εξάρτηση ορίζεται η έντονη και συνεχής ανάγκη ενός ατόμου για χρήση μιας ουσίας, στο πλαίσιο που το άτομο δεν μπορεί να σταματήσει τη χρήση και έχει την ανάγκη ολοένα και περισσότερο σταδιακά να την αυξάνει². Η εξάρτηση μπορεί να είναι είτε σωματική είτε ψυχική.

---

²<http://www.kporizontes.gr/>

Στη σωματική εξάρτηση, ο οργανισμός λειτουργεί μη φυσιολογικά χωρίς την ουσία, με αποτέλεσμα την έντονη εκδήλωση του στερητικού συνδρόμου, με δυσάρεστα και επώδυνα σωματικά συμπτώματα μετά τη μείωση ή διακοπή της χρήσης της ουσίας. Στην ψυχική εξάρτηση, παρατηρείται μια οργάνωση της ζωής ενός ατόμου γύρω από την ουσία, με αποτέλεσμα τελικά αυτή να γίνεται αυτοσκοπός. Το άτομο δεν μπορεί να φανταστεί τη ζωή του χωρίς την ουσία, καθώς την θεωρεί "βοηθό" του στην αντιμετώπιση της καθημερινότητας του. Το σύνολο των εξαρτησιογόνων ουσιών οδηγεί σε ψυχική εξάρτηση. Ορισμένες όμως μόνο εξ' αυτών προκαλούν σωματική εξάρτηση.

Η εξάρτηση από τις ουσίες αποτελεί μια μορφή εξάρτησης. Άλλες μορφές σχετίζονται για παράδειγμα με σχέσεις, συνήθειες, καταναλωτικά προϊόντα, εργασία, αντικείμενα, πρόσωπα. Κοινά χαρακτηριστικά όλων των μορφών είναι τα ακόλουθα:

- 1) οδηγούν σε απώλεια ελέγχου
- 2) το άτομο έχει απόλυτη ανάγκη την ουσία ή συνήθεια ή σχέση για να αντιμετωπίσει τα δυσάρεστα συναισθήματα και την ψυχική πίεση που νιώθει

Οι ουσίες που σχετίζονται με τις εξαρτήσεις καλούνται «ναρκωτικά» ή εξαρτησιογόνες ουσίες, που επιδρούν στο ανθρώπινο Κεντρικό Νευρικό Σύστημα (ΚΝΣ) και μεταβάλλουν την ανθρώπινη διάθεση. Οι εξαρτησιογόνες ουσίες μπορεί να είναι νόμιμες (οινοπνευματώδη ποτά, καπνός κ.α.) ή παράνομες (χασίς, κοκαΐνη, ηρωίνη, LSD, αμφεταμίνες κ.α.). Στο σύνολο τους προκαλούν εξάρτηση.

1.3 Ανάλυση του φαινομένου

Οι βασικοί λόγοι όπου το όπιο από "προϊστορικό" και ημιλαϊκό φάρμακο έγινε αντικείμενο κολοσσιαίων οικονομικών συμφερόντων είναι: η βιομηχανοποίηση του φαρμάκου, η εξαγωγή προϊόντων σε χώρες με περιορισμένη παραγωγή και φυσικά οι σύγχρονες ανυπόφορες συνθήκες ζωής (Blumir, 1984).

Ο σύγχρονος πολιτισμός διέρχεται από μια μεγάλη κρίση, η οποία οδηγεί στη δημιουργία σύγχυσης και αβεβαιότητας αναφορικά με την ισχύ των αξιών και θεσμών που ρύθμιζαν τον τρόπο ζωής των ατόμων και των κοινωνικών ομάδων μέχρι σήμερα. Ορισμένοι εκ των θεσμών και αξιών αυτών είναι η δημοκρατία, η ελευθερία, η κοινωνική δικαιοσύνη, η οικογένεια, η ισότητα των δύο φύλων κ.α. Ο σύγχρονος άνθρωπος βιώνει την αβεβαιότητα, το άγχος, την διαρκή αγωνία και την μοναξιά.

Βρίσκεται σε μια διαρκή προσπάθεια απόκτησης υλικών αγαθών, χάνοντας την εσωτερικότητα του, την πληρότητα, την ικανοποίηση και την γαλήνη.

Ορισμένοι βασικοί συντελεστές που προσδιορίζουν και αιτιολογούν το φαινόμενο είναι (Ζαμπέλης, 1988):

- η νεότητα
- η δίψα για γνώση
- η μιμητική δύναμη
- η έλλειψη δέουσας διαφώτισης
- η έλλειψη ηθικών και πνευματικών βάσεων
- το σύστημα μόρφωσης

Αναμφισβήτητα η φύση και η ιδιορρυθμία της νεανικής ηλικίας είναι μια εκ των βασικών αιτιών του φαινομένου. Η νεότητα βιώνει έναν έντονο αναβρασμό και κυριεύεται από πάθος για γνώση, για ζωή και για περιπέτεια. Οι νέοι κάνουν μεγάλα όνειρα, ζουν έντονα την καθημερινότητα τους, αμφισβητούν, ενώ αναζητούν πολύ συχνά την "γεύση διαφόρων παραδείσων".

Ακόμη και η δίψα για γνώση που ορίζεται από ένα βαθύ αίσθημα περιέργειας αποτελεί ένα καθοριστικό παράγοντα που λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη κατά την ανάλυση του φαινομένου. Ο άνθρωπος με οδηγό την αχαλίνωτη φαντασία του παθιάζεται για εξερεύνηση, γνώση και ανακάλυψη νέων εμπειριών. Αυτή η περιέργεια πολύ συχνά μετατρέπεται σε ακατανίκητη δύναμη, που είναι δυνατό να τον οδηγήσει "στην άβυσσο της κόλασης του αργού θανάτου".

Ο σύγχρονος άνθρωπος παρασύρεται εύκολα από τις συνήθειες του περιβάλλοντος του, ψάχνει τρόπους ώστε να φανεί προοδευτικός, κοινωνικός, καλλιεργημένος, ακολουθώντας τις τάσεις "της μόδας". Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, του ανοίγουν διάπλατα οι πόρτες για να συναντήσει την οδύνη των ναρκωτικών. Αναμφίβολα οι συναναστροφές παίρνουν τεράστιες διαστάσεις στη ζωή του ατόμου και του επιβάλλονται δυναμικά. Η δύναμη της μίμησης είναι τεράστια και στην προσπάθεια του ο άνθρωπος να μιμηθεί το πρότυπο ζωής της παρέας ή του "ιδανικού" γι' αυτό, είναι πολύ εύκολο να γνωρίσει τον κόσμο της εξάρτησης από ουσίες. Η μιμητική δύναμη αφαιρεί από τα άτομα την ικανότητα να βλέπουν καθαρά και είναι αυτός ο παράγοντας που πολλές σχετικές έρευνες θέσει ως βασικό αίτιο της ναρκομανίας των ανθρώπων (Ζαμπέλης, 1988).

Αν είχε ορθά υποστηριχθεί μια συστηματική διαφώτιση γύρω από τα ναρκωτικά και τα άτομα που εξαρτώνται από αυτά, θα είχε μετριασθεί το φαινόμενο. Γι' αυτό όμως απαιτείται υγιής προβληματισμός, κατάλληλα υποστηρικτικά συστήματα και προγράμματα, ενημέρωση, κάλυψη των προσπαθειών με εποπτικά μέσα κ.α. Η σημερινή αγωγή που προσφέρεται κρίνεται "ανάπηρη" και "ατροφική", που δεν προσφέρει στον άνθρωπο εσωτερική καλλιέργεια, ανθρωπισμό και αρετές. Στηρίζει την οικοδόμηση της ζωής χωρίς βάσεις.

Συνολικά τα αίτια που οδηγούν τους ανθρώπους να αναζητήσουν τα ναρκωτικά είναι προσωπικά, επαγγελματικά, ψυχολογικά, οικογενειακά, οικονομικά και κοινωνικά. Η ευθύνη όμως βαρύνει κυρίως τα κοινωνικά χαρακτηριστικά: καταναλωτισμός, παροχή υπερβολικών ανέσεων, μηδενισμός, αποξένωση και άγχος. Άλλοι παράγοντες που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την κοινωνία είναι:

- η κρίση του πολιτισμού
- η κρίση της σημερινής οικογένειας
- η έλλειψη προτύπων και ιδανικών
- η ανασφάλεια και η αβεβαιότητα για το μέλλον
- τα ΜΜΕ
- η ανεργία

Σύγχρονοι μελετητές θεωρούν όμως ως βασική αιτία το οργανωμένο έγκλημα που διαμορφώνεται σε επίπεδο επιχειρηματικής δράσης και χαρακτηρίζεται από περίπλοκες διασυνδέσεις και πολλούς προστάτες. Είναι αναμφίβολα πολύ δύσκολος ο εντοπισμός και ακολούθως η εξάρθρωση των κυκλωμάτων και αυτό γιατί η διανομή πραγματοποιείται μέσω πολύ μεθοδευμένων δικτύων. Ας μην ξεχνάμε πως πίσω από τη διακίνηση των ναρκωτικών υποκρύπτονται πολλά οικονομικά συμφέροντα³.

1.3.1 Αριθμητικά στοιχεία

Στον ακόλουθο χάρτη της εικόνας 1.1 παρουσιάζονται σε παγκόσμια κλίμακα οι ροές της διακίνησης ναρκωτικών ανά τον κόσμο. Εμφανίζονται οι χώρες που

---

³ <http://www.odyssey.com.cy/main/default.aspx?tabID=145&itemID=2327&mid=1803>, Προσπελάστηκε στις 28/2/2016

παράγουν ναρκωτικές ουσίες, καθώς και αυτές που αποτελούν νευραλγικά κέντρα διακίνησης. Έρευνες των τελευταίων ετών έδειξαν πως η παραγωγή οπίου παγκοσμίως έχει καταγράψει σημαντική αύξηση που έχει αγγίξει έως και το 25%. Συγκεκριμένα σε υψηλά επίπεδα βρίσκεται η παραγωγή κάνναβης και η παραγωγή χαπιών "αμφεταμινών", με δραματική αύξηση της κατανάλωσης τους ιδίως στις ΗΠΑ.

ΕΙΚΟΝΑ 1.1 Διακίνηση ναρκωτικών παγκοσμίως

(Πηγή: <http://gym-eleous.ioa.sch.gr/2001/tmimab1a/drugs.htm>)

Σύμφωνα με σχετική έκθεση του ΟΗΕ (δημοσίευση 2/3/2011), η διαφθορά όσων εμπλέκονται στην καταπολέμηση των ναρκωτικών είναι το σοβαρότερο πρόβλημα τα τελευταία έτη. Σύμφωνα με την έκθεση, στη Βαλκανική Χερσόνησο ανθεί η διαφθορά που σχετίζεται με τα ναρκωτικά. Τα εγκληματικά δίκτυα έχουν μεγάλους οικονομικούς πόρους, σημαντική πολιτική επιρροή και άμεση πρόσβαση σε εξελιγμένες τεχνολογίες. Αυτό που είναι ιδιαίτερος ανησυχητικό είναι η διαρκής δημιουργία νέων ναρκωτικών η διακίνηση των οποίων γίνεται και μέσω Διαδικτύου.

Οι ΗΠΑ αποτελούν τη μεγαλύτερη αγορά ναρκωτικών διεθνώς με το 15,1% του πληθυσμού άνω των 12 ετών να είναι χρήστες. Σημαντική είναι η λειτουργία 2.500 δικαστηρίων για τα ναρκωτικά, που αποδείχθηκε πως είναι αποτελεσματικά στη μείωση της υποτροπής. Στην Κεντρική και Νότια Αμερική την αύξηση της

χρήσης στηρίζουν η φτώχεια και η ανεργία. Πρόκειται για την ισχυρότερη οικονομία. Στην Αφρική επικρατεί η κάνναβη και στην Ασία η μεθαμφεταμίνη και η ηρωίνη. Η Ινδία κατέχει την πρώτη θέση ως παραγωγός ψυχοτρόπων ουσιών στον κόσμο, ενώ το Αφγανιστάν έχει αυξήσει κατά 53% τη χρήση οπίου και 140% τη χρήση ηρωίνης. Στην Ευρώπη οι πλέον χρησιμοποιούμενες ουσίες είναι το χασίς και η κοκαΐνη. Στη Ρωσία εντοπίζονται περίπου πάνω από 1,5 εκατ. χρήστες οπιοειδών (15 - 64 ετών). Η Ελλάδα κατέχει αρκετά χαμηλά ποσοστά ως προς την χρήση κάνναβης και κοκαΐνης.

Στην ακόλουθη εικόνα 1.2 παρουσιάζονται σχετικά στοιχεία αναφορικά με την παγκόσμια κατανάλωση ναρκωτικών και την αντίστοιχη παγκόσμια χρήση παράνομων ναρκωτικών.

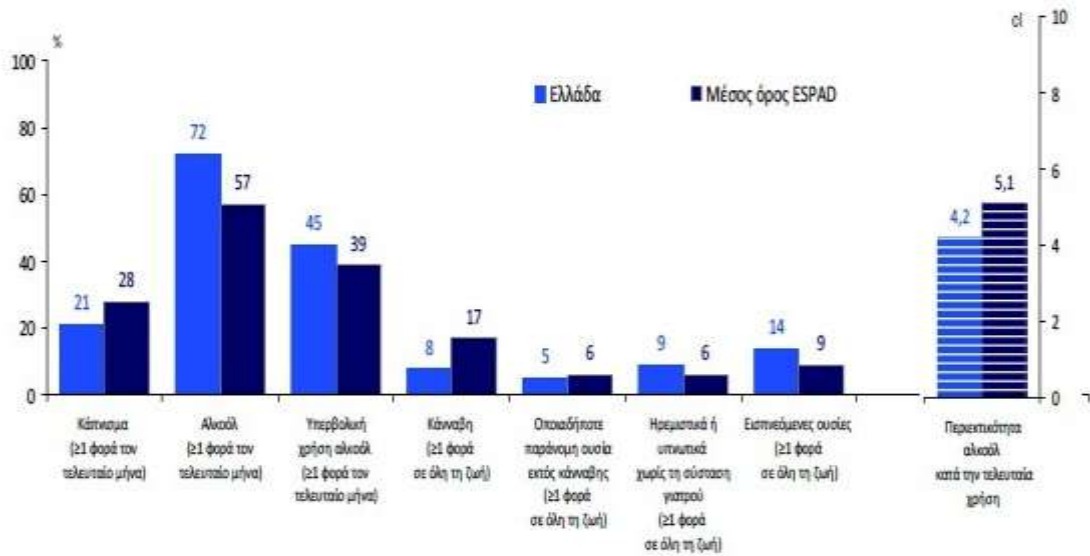
ΕΙΚΟΝΑ 1.2 Παγκόσμια κατανάλωση ναρκωτικών- παγκόσμια χρήση παράνομων ναρκωτικών

Ενδιαφέροντα είναι και τα αποτελέσματα της Ευρωπαϊκής Έκθεσης ESPAD 2011 αναφορικά με την Ελλάδα και τις απόψεις μαθητών ηλικίας 15-16 ετών. Βάσει αυτών, οι Έλληνες μαθητές καταναλώνουν σε μεγάλο βαθμό αλκοολούχα ποτά (συγκριτικά με έφηβους άλλων ευρωπαϊκών χωρών), ενώ παράλληλα έχουν κάνει χρήση εισπνεόμενων ουσιών ή ηρεμιστικών/ υπνωτικών. Στο ακόλουθο γράφημα παραθέτονται σχετικά συγκριτικά στοιχεία⁴.

⁴<http://flashnews.gr/post/77093/anisixitiki-erevna-gia-eksartisiogones-ousies-stous-elines-ma8ites>

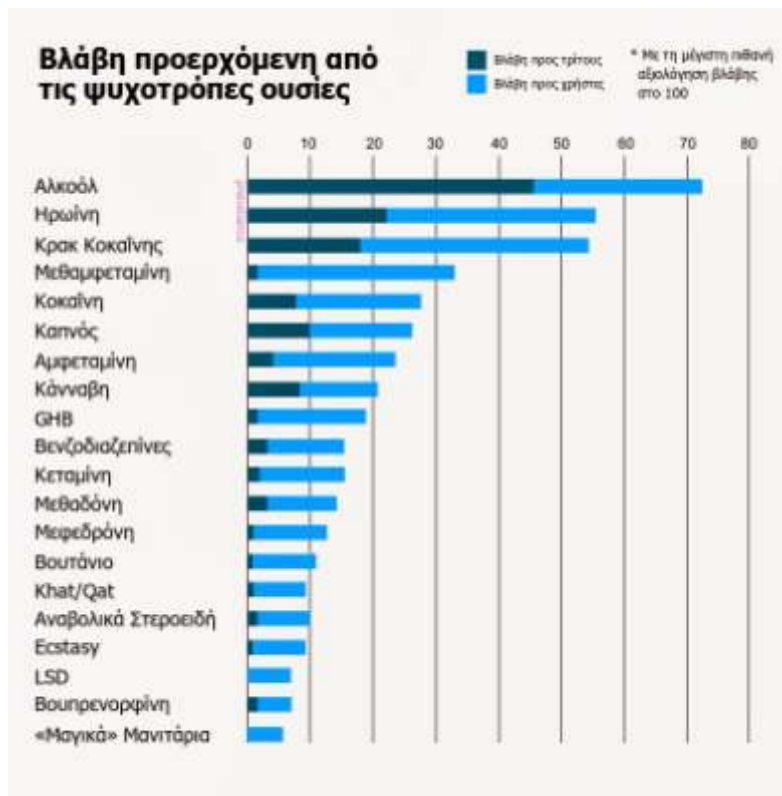
ΓΡΑΦΗΜΑ 1.1 Στοιχεία έρευνας ESPAD 2011

Γράφημα 1: Η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών στους μαθητές 15-16 ετών στην Ελλάδα συγκριτικά με το μέσο όρο των χωρών της έρευνας ESPAD για το 2011 (%)

Πηγή: Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγείας, 2012

ΓΡΑΦΗΜΑ 1.2 Βλάβη προερχόμενη από ψυχοτρόπες ουσίες⁵

1.3.2 Η ελληνική πραγματικότητα

Η γεωγραφική θέση της Ελλάδας και η χωροθέτηση της ως προς τους κύριους οδικούς και θαλάσσιους άξονες διεθνών μεταφορών, την ορίζει ως κύριο κόμβο εξυπηρέτησης της Μέσης Ανατολής, της Βαλκανικής ενδοχώρας, αλλά και των παρευξείνιων χωρών. Βάσει αυτού διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στις διεθνείς εμπορευματικές μεταφορές (Σ.Ο.Δ.Ν.-Ε.Μ.Π., 2011).

Αναμφίβολα η γειτνίαση της Ελλάδας με χώρες παραγωγής και διακίνησης ναρκωτικών, ο περιορισμένος αριθμός ελέγχων στα σύνορα της χώρας, η μεγάλη ακτογραμμή, το μεταβαλλόμενο πολιτικό και οικονομικό περιβάλλον των ευρωπαϊκών και βαλκανικών χωρών, η λαθρομετανάστευση από τα ανατολικά και βόρεια σύνορα της χώρας, είναι ορισμένοι παράγοντες που διαμορφώνουν "ευνοϊκά" τη διακίνηση των ναρκωτικών εντός της χώρας (Σ.Ο.Δ.Ν.-Ε.Μ.Π., 2011).

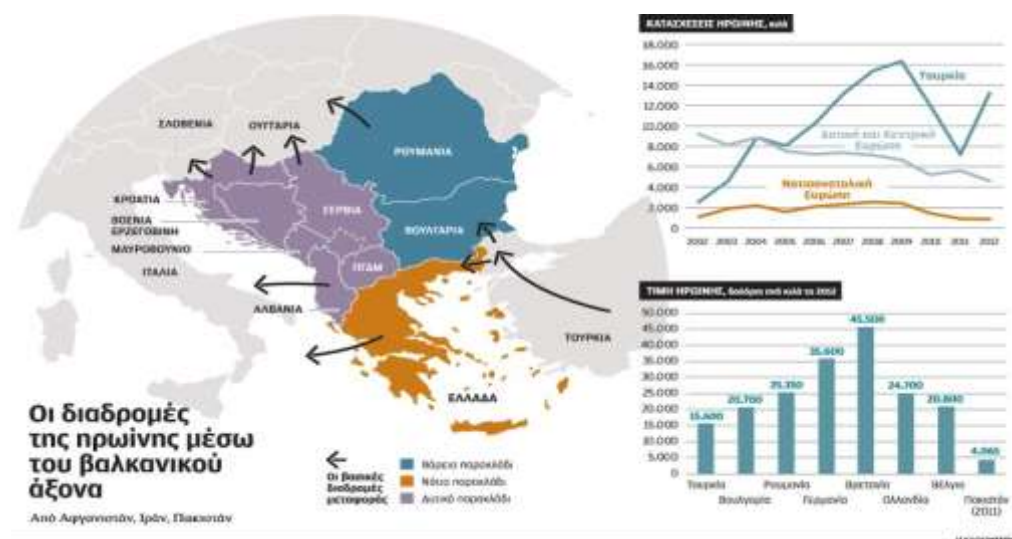
⁵<http://psychedelic-wiki.blogspot.gr/2014/03/psychoactive-substance-orismos-limma.html>

Σε πολλές περιοχές (κυρίως αγροτικές) της Ανατολικής Τουρκίας υπάρχουν παράνομα εργαστήρια, που ασχολούνται αποκλειστικά με την επεξεργασία ηρωίνης και οπίου. Αντίστοιχα σε πολλές περιοχές της Αλβανίας καλλιεργείται κάνναβη με βασικές χώρες προώθησης της, την Ελλάδα, την Ιταλία, την Γερμανία κ.α. Και στην Αλβανία εντοπίζονται παράνομα εργαστήρια επεξεργασίας ναρκωτικών ουσιών, ενώ παράλληλα αποτελεί έναν ενδιάμεσο διαμετακομιστικό σταθμό, με ελάχιστα μέτρα ελέγχου στα σύνορα της (Σ.Ο.Δ.Ν.-Ε.Μ.Π., 2011).

Η μεταφορά και διακίνηση ναρκωτικών ουσιών στην Ελλάδα γίνεται είτε με εμπορευματοκιβώτια μεταφερόμενα από φορτηγά "TIR" ή πλοία, είτε με αυτοκίνητα, σκάφη, τρένα ή λεωφορεία. Ειδικότερα για τη διακίνηση ηρωίνης επιλέγονται οδικά μέσα. Οι Εγκληματικές Ομάδες από την Αλβανία παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διακίνηση ναρκωτικών στην Ελλάδα. Οι Νιγηριανές Εγκληματικές Οργανώσεις πρωτοστατούν στο εμπόριο ναρκωτικών και τις μεθόδους εισαγωγής από τον αερολιμένα Αθηνών και Θεσσαλονίκης (Σ.Ο.Δ.Ν.-Ε.Μ.Π., 2011).

Τα κέρδη που αποκομίζονται από τις παράνομες αυτές δραστηριότητες οι διεθνείς εγκληματικές οργανώσεις είναι τεράστια και διαμορφώνουν μια μεγάλη απειλή για τις σύγχρονες κοινωνίες.

Στην ακόλουθη εικόνα 1.3 παρουσιάζονται οι διαδρομές της ηρωίνης μέσω του βαλκανικού άξονα, καθώς και στοιχεία για τις κατασχέσεις και την τιμή αυτής.

ΕΙΚΟΝΑ 1.3 Διαδρομές της ηρωίνης μέσω του βαλκανικού άξονα

(Πηγή: <http://www.kathimerini.gr/772310/article/epikairothta/ellada/stayrodromi-ths-hrwinhs-h-ellada>)

1.4 Η περιθωριοποίηση των εξαρτημένων ατόμων και οι επιπτώσεις της

Η περιθωριοποίηση αφορά την εκτόπιση κάποιου ατόμου στο κοινωνικό περιθώριο. Ορισμένα είδη περιθωριοποίησης είναι: η αυτοπεριθωριοποίηση, η ετεροπεριθωριοποίηση και η μικτή περιθωριοποίηση. Ζητούμενο που απαιτεί ειδική εξέταση είναι η στάση την οποία κρατάει η κοινωνία απέναντι σε ορισμένες ομάδες ατόμων ή μεμονωμένα άτομα. Σύνηθες σύγχρονο φαινόμενο αποτελεί αναμφίβολα ο κοινωνικός ρατσισμός απέναντι στα άτομα με εξαρτήσεις, καθώς η κοινωνία τα αντιμετωπίζει ως «απόβλητά της». Κατά συνέπεια καλλιεργείται ο μη σεβασμός του κοινωνικού συνόλου σε αυτά τα άτομα, ενώ παράλληλα δεν αντιμετωπίζονται ως άτομα με ίσα δικαιώματα και δεν στηρίζονται στην αντιμετώπιση του προβλήματός τους.

Διαμορφώνεται ουσιαστικά μία εχθρική στάση απέναντι στους εθισμένους, με κύριο αποτέλεσμα την αύξηση του ποσοστού των θυμάτων ετησίως και την επιδείνωση της κατάστασής τους.

Οι επιπτώσεις της περιθωριοποίησης είναι δυσάρεστες όχι μόνο για το ίδιο το άτομο αλλά και για την κοινωνία. Αποδεδειγμένα το άτομο οδηγείται στην απομόνωση, και απομακρύνεται από το κοινωνικό του περιβάλλον. Νιώθει έντονα το αίσθημα της μοναξιάς, οι διαπροσωπικές του σχέσεις χαρακτηρίζονται προβληματικές και καταφεύγει έτσι σε "εξωπραγματικούς παραδείσους". Ουσιαστικά παύει να είναι εσωτερικά ελεύθερο και δένεται με τα πάθη του επιβαρύνοντας τον ίδιο του τον εαυτό (Κανακούδης, 2012).

Διακατέχεται από φόβους, κατάθλιψη, άγχος, έχει τάσεις αυτοκαταστροφής και βιώνει έντονα ένα σύνολο ψυχολογικών προβλημάτων. Η σωματική και κυρίως ψυχική του υγεία είναι κλονισμένη. Κατ' επέκταση δεν τον ενδιαφέρει η πνευματική του καλλιέργεια και χάνει την αξιοπρέπεια του (Κανακούδης, 2012).

Οι επιπτώσεις καθρεφτίζονται όμως και στην ίδια την κοινωνία. Η περιθωριοποίηση των εξαρτημένων ατόμων επηρεάζει την ομαλή λειτουργία της κοινωνίας, εντείνοντας τα φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας. Τα περιθωριοποιημένα άτομα που θα μπορούσαν να αποτελούν δυναμικό εργατικό δυναμικό της κοινωνίας, απέχουν πλέον από την κοινωνική προσφορά.

Ας μην λησμονείται πως οι έννοιες της περιθωριοποίησης και του ρατσισμού είναι πλέον ταυτόσημες. Και οι δύο έννοιες ορίζουν την ετερότητα, δηλαδή άτομα που διαφοροποιούνται από το σύνολο, είναι ιδιαίτερα ευπαθή και δοκιμάζονται

σκληρά, καθώς συναντούν εμπόδια στην άσκηση των δικαιωμάτων τους (Μπουζινέκης, 2010).

1.5 Τρόποι αντιμετώπισης του προβλήματος στην Ελλάδα και στην Ευρώπη

Αναμφίβολα ο ρόλος της οικογένειας είναι ο σημαντικότερος όλων στο πλαίσιο των προσπαθειών απεξάρτησης των ατόμων από τον εν λόγω “εφιάλη”. Πρόκειται για εθισμένες προσωπικότητες που έχουν μεγάλη ανάγκη τα άτομα της οικογενείας τους, που θα μπορέσουν να επιφορτιστούν με την ευθύνη της κατάλληλης προσφοράς βοήθειας για ανάρρωση τους. Σε αυτό το πλαίσιο είναι απαραίτητη η παροχή κατάλληλης ενημέρωσης για τους τρόπους καταπολέμησης του προβλήματος μέσα από ημερίδες ενημερωτικού χαρακτήρα ή και οικογενειακές θεραπείες .

Οι κατηγορίες, οι εκφοβισμοί, οι απειλές και οι διενέξεις μόνο αρνητικά αποτελέσματα μπορούν να έχουν στην προσπάθεια απεξάρτησης. Είναι παραπάνω από απαραίτητη η ορθή προσέγγιση της κατάστασης, καθώς σημαντικό όπλο αποτελεί η ενθάρρυνση του τοξικομανούς. Κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει το γεγονός πως είναι πολύ δύσκολο για κάθε γονέα να αποδεχτεί το μέγεθος του προβλήματος και να αντιληφθεί ότι αυτό το πρόβλημα αντιμετωπίζει το παιδί του. Πρέπει συνεπώς να επικρατήσει η ηρεμία, η λογική και ακολούθως να αναζητηθεί η κατάλληλη βοήθεια, χωρίς να κυριευθούν τα άτομα από ενοχές ή συναισθήματα ντροπής.

Ο διάλογος είναι βασικό μέσο επικοινωνίας μεταξύ των ατόμων της οικογένειας και μέσω αυτού μπορεί να επιλυθούν τα προβλήματα που προκύπτουν και σχετίζονται με τους τοξικομανείς. Ζητούμενο είναι η δημιουργία ενός θετικού κλίματος εχεμύθειας και εμπιστοσύνης και φυσικά σημαντικό είναι η συζήτηση να γίνει πριν προλάβουν να εμφανισθούν οι επιπτώσεις του προβλήματος. Σε αυτή την περίπτωση βέβαια γίνεται λόγος για μια προληπτική αντιμετώπιση.

Είναι καθοριστικής σημασίας, οι γονείς να ελέγχουν τα παιδιά, τις παρέες, τα ενδιαφέροντα και τις συνήθειες τους. Να ενθαρρύνουν γενικά την ενασχόλησή τους με ποικίλες πολιτιστικές, καλλιτεχνικές, εκπαιδευτικές και αθλητικές δραστηριότητες. Ουσιαστικά οι γονείς οφείλουν να διαπαιδαγωγήσουν το παιδί τους προστατεύοντας το έτσι από επιβλαβείς ενασχολήσεις. Πρέπει να δώσουν στο παιδί αγάπη και να το κάνουν να αισθανθεί επιθυμητό, να του ενισχύσουν την

αυτοπεποίθηση, να συνεργαστούν μαζί του, να μοιραστούν τους προβληματισμούς του, να του μεταδώσουν ιδανικά, αξίες και διάθεση για ζωή.

Πέρα από το οικογενειακό περιβάλλον όμως, από τη στιγμή που το πρόβλημα υφίσταται, γίνεται πλέον κοινωνικό και απαιτούνται κατάλληλες πολιτικές και λήψη μέτρων από την Πολιτεία για την αντιμετώπιση του.

Οι πολιτικές για τα ναρκωτικά πρέπει να στηρίζουν το πρότυπο αυτό όπου το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα θ' αποτελεί ένα από τα βασικά στοιχεία του νομικού τους πλαισίου. Βασικά σημεία του εν λόγω πλαισίου είναι τα ακόλουθα⁶:

- Προτεραιότητα στη Δημόσια υγεία, διαμόρφωση προγραμμάτων πρόληψης, συμβουλευτικής υποστήριξης, θεραπείας και περίθαλψης, κοινωνικής επανένταξης
- Προτεραιότητα στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, αντιμετώπιση της φτώχειας και μείωση της προσφοράς ναρκωτικών
- Προτεραιότητα στην ανθρώπινη ασφάλεια, μέσω εντοπισμού και επιβολής του νόμου σ' αυτούς που είναι υπεύθυνοι για την εξάπλωση των ναρκωτικών

Το ζήτημα της επανένταξης είναι παραπάνω από καθοριστικής σημασίας στην αντιμετώπιση του προβλήματος. Οι πολιτικές για τα ναρκωτικά δεν πρέπει να στηρίζουν μέτρα που επιδεινώνουν την περιθωριοποίηση των εξαρτημένων ατόμων. Το σύνολο των ακολουθούμενων δράσεων πρέπει να έχει ως γνώμονα την επανένταξη και όχι την επιβολή κατασταλτικών μέτρων. Στόχος εξάλλου είναι η επιτυχής επανένταξη των εξαρτημένων ατόμων στην κοινωνία, καθώς η εξάρτηση από τα ναρκωτικά δεν είναι αποκλειστικά θέμα της ποινικής δικαιοσύνης.

Οι ακολουθούμενες και υποστηριζόμενες από κάθε χώρα πολιτικές για τα ναρκωτικά πρέπει να στοχεύουν στη μείωση των επιβλαβών συνεπειών, μέσω μέτρων που περιορίζουν τις οικονομικές, κοινωνικές και σχετιζόμενες με την υγεία του ίδιου του ατόμου και της κοινωνίας συνέπειες.

---

⁶http://www.diogenis.info/index.php?menu_id=32e1699e-05c3-102f-a5c7-001d92b1a429&language=el, Προσπελάστηκε στις 28/2/2016

1.5.1 Νομοθετικό πλαίσιο

Ο Ν. 1729/1987 (Καταπολέμησης ναρκωτικών) και αργότερα οι τροποποιήσεις του επανακαθορίστηκαν με απαλοιφές, προσθήκες, αντικαταστάσεις και μεταφορές ναρκωτικών μεταξύ των κατηγοριών (Πίνακες Α', Β', ΒΣ', Γ' και ΓΣ') στο νέο ισχύοντα Ν. 3459/2006. Στο ΦΕΚ Α'/103/25.5.2006 του Ν. 3459/2006(Κώδικας Νόμων για τα Ναρκωτικά) καθορίζεται η έννοια των ναρκωτικών ως *"ουσίες τεχνητές ή φυσικές που δρουν στο κεντρικό νευρικό σύστημα και προκαλούν εξάρτηση του ατόμου από αυτές"*.

Ο Ν. 3966/2011 περιλαμβάνει τροπολογία του άρθρου 61 του Ν. 3459/2006 (Κ.Ν.Ν.), βάσει της οποίας προβλέπεται η μετονομασία των Κέντρων Πρόληψης σε Κέντρα Πρόληψης Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας.

Ο Ν. 4139-2013 ("Περί εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις") χαρακτηρίζεται από μια "καινοτομία", καθώς παρέχει μια εναλλακτική οδό για τον εξαρτημένο χρήστη. Έχοντας εκτίσει κάποιος εξαρτημένος χρήστης το ένα πέμπτο της ποινής του, μπορεί να αποφυλακιστεί, υπό τον όρο ότι θα παρακολουθήσει πρόγραμμα απεξάρτησης.

Ουσιαστικά η μικρο-διακίνηση από εξαρτημένο χρήστη μετατρέπεται σε πλημμέλημα, η διάγνωση της εξάρτησης αναβαθμίζεται και οι ποινές γίνονται αναλογικότερες συγκριτικά με την ισοπεδωτική προηγούμενη κατάσταση (Παλαιολόγος, 2014).

Διαφορετικά αντιμετωπίζεται πλέον και η απλή χρήση. Βάσει του άρθρου 29παρ.1 εδ.α' του Ν. 4319/2013, *«όποιος, για δική του αποκλειστικά χρήση, με οποιονδήποτε τρόπο προμηθεύεται ή κατέχει ναρκωτικά, σε ποσότητες που δικαιολογούνται μόνο για την ατομική του χρήση ή κάνει χρήση αυτών ή καλλιεργεί φυτά κάνναβης σε αριθμό ή έκταση που δικαιολογούνται μόνο για την ατομική του χρήση, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι πέντε μηνών»*. Παράλληλα ο απλός χρήστης *«μπορεί να κριθεί ατιμώρητος, εάν το δικαστήριο κρίνει ότι η αξιόποινη πράξη ήταν εντελώς περιστασιακή και δεν είναι πιθανόν να επαναληφθεί, ενώ δεν καταγράφεται και στο ποινικό μητρώο»* (Παλαιολόγος, 2014).

1.5.2 Εθνική Στρατηγική

Η Εθνική Επιτροπή Σχεδιασμού και Συντονισμού το 2010 υποστήριξε την εκπόνηση ενός μεσοπρόθεσμου διετούς (2011-2012) Σχεδίου Καταπολέμησης Εξαρτήσεων. Το συντονισμό της Επιτροπής ανέλαβε ο ΟΚΑΝΑ, που αποτελεί βάση του Νόμου, τον κύριο Συντονιστή Φορέα. Δέκα Υπουργεία συμμετείχαν στην Επιτροπή (Υγείας, Παιδείας, Δικαιοσύνης, Προστασίας του Πολίτη, Εθνικής Άμυνας, Εργασίας, Εσωτερικών, Οικονομικών, Πολιτισμού και Εξωτερικών), καθώς και οι φορείς θεραπείας (ΚΕΘΕΑ, 18 ΑΝΩ, ΨΝΘ) και το ΕΚΤΕΠΝ. Στο Εθνικό Σχέδιο Καταπολέμησης των Εξαρτήσεων για τη διετία 2011-2012 ελήφθησαν υπόψη οι περιορισμοί που σχετίζονται με την οικονομική κρίση και η γενικότερη προσπάθεια εξορθολογισμού των δαπανών.

Κύριοι άξονες του Σχεδίου ήταν: η Μείωση της Ζήτησης και η Μείωση της Προσφοράς. Καθοριστικοί συντελεστές ορίστηκαν η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση του πληθυσμού, μέσω της υποστήριξης δράσεων για την μεταστροφή αντιλήψεων αναφορικά με τα μέλη των θεραπευτικών προγραμμάτων. Ο άξονας της Μείωσης της Προσφοράς διαμορφώνεται με την ενίσχυση της καταστολής και της διεθνούς συνεργασίας των διωκτικών αρχών, στο πλαίσιο ανάπτυξης πολιτικών καταστολής και πρόληψης.

1.6 Απεξάρτηση – επανένταξη

Μέχρι και σήμερα, οι μέθοδοι απεξάρτησης από τα ναρκωτικά, τις οποίες ανακάλυψε ο Λ. Ρον Χάμπαρντ, χρησιμοποιούνται ευρέως σε περισσότερες από 50 χώρες παγκοσμίως και έχουν βοηθήσει τις προσπάθειες χιλιάδων ατόμων να ξεφύγουν από τον εθισμό. Πρόκειται για μεθόδους που χρησιμοποιούνται από το διεθνές δίκτυο απεξάρτησης από τα ναρκωτικά, το Νάρκωνον που στα αγγλικά σημαίνει "χωρίς ναρκωτικά". Οι μέθοδοι αυτές έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές, καθώς έχουν καθορισθεί από πενταπλάσια ποσοστά επιτυχίας συγκριτικά με τα υπόλοιπα προγράμματα απεξάρτησης. Σχετικές μελέτες έχουν δείξει πως όσα άτομα

ολοκληρώνουν με επιτυχία το πρόγραμμα Νάρκωνον όχι απλά απαλλάσσονται από τα ναρκωτικά, αλλά και γενικά από την εγκληματικότητα⁷.

Αξίζει να σημειωθεί πως μια σχετική μελέτη αποκάλυψε πως πριν από το πρόγραμμα Νάρκωνον, το 73% των τοξικομανών παράλληλα πουλούσαν και ναρκωτικά. Με το πέρας και την ολοκλήρωση κάποιου προγράμματος απεξάρτησης, το 50% των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα συνέχισαν να πουλάνε ναρκωτικά. Σε μια αντίστοιχη όμως ομάδα τοξικομανών που παρακολούθησαν με επιτυχία το πρόγραμμα Νάρκωνον, κανείς δεν πούλησε ξανά ναρκωτικά. Παρόμοια ήταν τα συμπεράσματα που προέκυψαν και ως προς την εγκληματικότητα. Ενώ ορισμένα προγράμματα κατάφεραν να περιορίσουν τα σχετιζόμενα εγκλήματα με τα ναρκωτικά κατά 40%, όσοι ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα Νάρκωνον δεν ξαναδιέπραξαν εγκλήματα.

---

⁷<http://www.ironhubbard.gr/biography/humanitarian/drug-rehabilitation.html>, Προσπελάστηκε στις 27/2/2016

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

2.1 Η Περιοχή Έρευνας

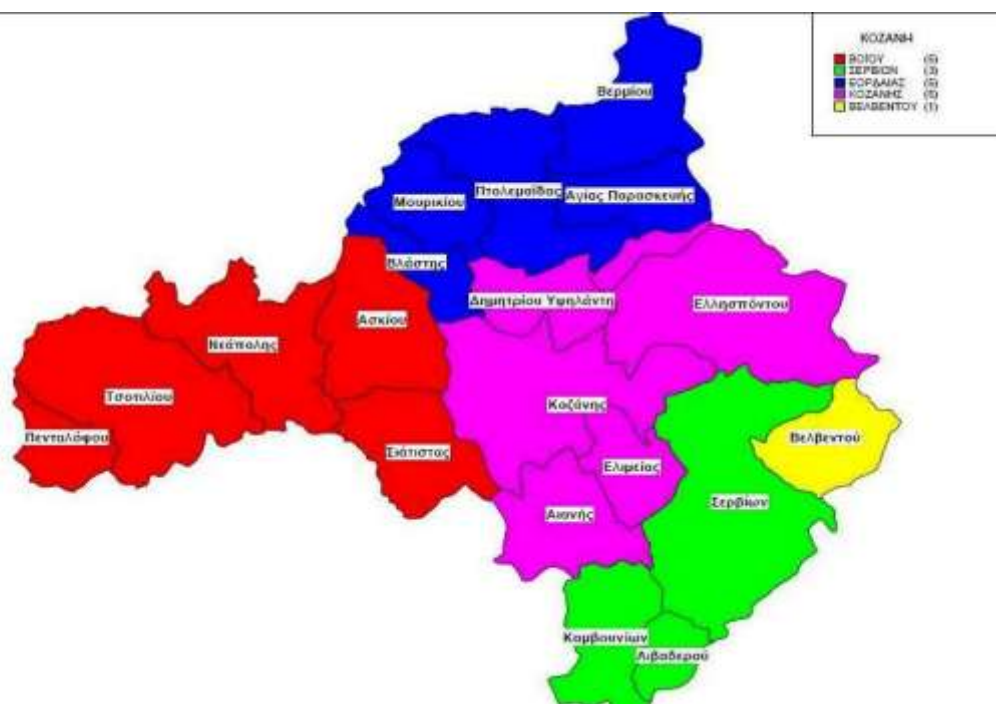
Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας πραγματοποιήθηκε έρευνα για την αποτύπωση του μεγέθους του προβλήματος στην περιοχή της Κοζάνης. Πρόκειται για μια περιοχή στην οποία τα τελευταία χρόνια έχουν σημειωθεί (όπως και σε άλλες μεγαλουπόλεις της χώρας) σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές, που έχουν επηρεάσει την ζωή σημαντικής μερίδας πολιτών.

2.2 Ανάλυση της περιοχής μελέτης

Η Κοζάνη αποτελεί μια από τις Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Στον ακόλουθο πίνακα 2.1 παρουσιάζονται οι Δήμοι που περιλαμβάνει η Π.Ε. Κοζάνης με ορισμένα βασικά στοιχεία τους (απογραφή 2001). Στην εικόνα 2.1 ορίζονται τα όρια των Δήμων της Π.Ε. Κοζάνης, όπως αυτά διαμορφώθηκαν κατά τη σύσταση του προγράμματος «Καλλικράτης» (Ν.3852/2010- "Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης").

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1 Δήμοι της Π.Ε. Κοζάνης

Περιφερειακή ενότητα	Δήμος	Έκταση	Πληθυσμός	Έδρα
Κοζάνης	Κοζάνης	1.071,3	68.680	Κοζάνη
	Εορδαίας	708,8	46.540	Πτολεμαΐδα
	Βοΐου	1.007,6	22.447	Σιάτιστα
	Σερβίων- Βελβεντού	728,2	17.657	Σέρβια

ΕΙΚΟΝΑ 2.1 Χωροταξικό Σχέδιο Δήμων της Π.Ε. Κοζάνης

Σύμφωνα με πρόσφατα δημοσιευμένα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ., βάσει δεδομένων που ελήφθησαν από την απογραφή του 2011, ο μόνιμος πληθυσμός της Π.Ε. Κοζάνης και των Δήμων αυτής παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα 2.2. Η Κοζάνη αποτελεί τον Δήμο με τον μεγαλύτερο πληθυσμό.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2 Μόνιμος πληθυσμός (απογραφή 2011)

ΠΕΡΙΟΧΗ	Μόνιμος Πληθυσμός
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (Έδρα: Κοζάνη)	283.689
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΖΑΝΗΣ (Έδρα: Κοζάνη)	150.196
ΔΗΜΟΣ ΒΟΪΟΥ (Έδρα: Σιάτιστα, Ιστορική έδρα: Νεάπολις)	18.386
ΔΗΜΟΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ (Έδρα: Πτολεμαΐς)	45.592
ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ (Έδρα: Κοζάνη, Ιστορική έδρα: Αιανή)	71.388
ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΒΙΩΝ - ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ (Έδρα: Σέρβια)	14.830

(Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.)

Αναφορικά με την απασχόληση ανά επάγγελμα στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, σχετικά αριθμητικά στοιχεία παραθέτονται στον ακόλουθο πίνακα 2.3. Όπως προκύπτει, το μεγαλύτερο ποσοστό απασχολουμένων είναι απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3 Απασχολούμενοι ανά επάγγελμα (απογραφή 2011)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (Έδρα: Κοζάνη)	83.530
Ανώτερα διευθυντικά και διοικητικά στελέχη	4.502
Επαγγελματίες	13.992
Τεχνικοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	6.247
Υπάλληλοι γραφείου	4.526
Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές	16.853
Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι και αλιείς	10.906
Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	12.956
Χειριστές βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και εξοπλισμού και συναρμολογητές (μονταδόροι)	7.326
Ανειδίκευτοι εργάτες, χειρωνάκτες και μικροεπαγγελματίες	6.222

(Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.)

Η ανεργία έχει αναδειχθεί σε μείζον ζήτημα και στην περιοχή της Κοζάνης, λόγω της οικονομικής ύφεσης που πλήττει το σύνολο της χώρας τα τελευταία χρόνια. Σχετικά αριθμητικά στοιχεία παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα 2.4 και αποδεικνύουν το μέγεθος του προβλήματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4 Άνεργοι κατά επάγγελμα (απογραφή 2011)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (Έδρα: Κοζάνη)	24.564
Ανώτερα διευθυντικά και διοικητικά στελέχη	464
Επαγγελματίες	998
Τεχνικοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	973
Υπάλληλοι γραφείου	1.199
Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές	3.143
Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι και αλιείς	524
Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	4.187
Χειριστές βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και εξοπλισμού και συναρμολογητές (μονταδόροι)	1.615
Ανειδίκευτοι εργάτες, χειρωνάκτες και μικροεπαγγελματίες	2.484
Νέοι άνεργοι	8.977

(Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.)

Στον ακόλουθο πίνακα 2.5 παραθέτονται στοιχεία που ελήφθησαν από την ΕΛ. ΣΤΑΤ. για το έτος 2011 και αφορούν τους άνεργους κατά επίπεδο εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και συγκεκριμένα στους δήμους της Π.Ε. Κοζάνης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5 Άνεργοι κατά επίπεδο εκπαίδευσης δήμων της Π.Ε. Κοζάνης

Περιγραφή τόπου μόνιμης διαμονής	Σύνολο	Κάτοχοι διδασκτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου / Πτυχιούχοι Παν/μίου - Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ κ.α.	Πτυχιούχοι μετά- δευτεροβάθμια ς εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολλέγια κλπ.) / Απόφοιτοι Λυκείου	Απόφοιτοι τριτάξιου Γυμνασίου και πτυχιούχοι Επαγγελματικ ών Σχολών	Άλλη περίπτωση
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	859.00 3	180.590	375.748	146.740	155.925
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	24.564	5.043	10.408	4.514	4.599
Π.Ε. ΚΟΖΑΝΗΣ	12.857	2.834	5.613	2.488	1.922
Δ. ΚΟΖΑΝΗΣ	6.384	1.462	2.803	1.244	875
Δ. ΒΟΪΟΥ	1.659	289	695	239	436
Δ. ΕΟΡΔΑΙΑΣ	3.613	814	1.632	795	372
Δ. ΣΕΡΒΙΩΝ - ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ	1.201	269	483	210	239

(Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.)

2.2.1 Ο ρόλος του λιγνίτη για την περιοχή

Πολύ σημαντική περιοχή στην Ελλάδα με κοιτάσματα λιγνίτη αποτελεί η Πτολεμαΐδα Κοζάνης. Οι πρώτες έρευνες για τον εντοπισμό τους πραγματοποιήθηκαν το 1938, ενώ λίγο αργότερα το 1955 η εταιρεία ΛΙΠΤΟΛ ανέλαβε την εκμετάλλευση και τη χρησιμοποίησή τους, προς παραγωγή αζωτούχων λιπασμάτων, ημικώκ και φυσικά ηλεκτρικής ενέργειας. Η συγχώνευση της εταιρείας

αυτής με τη ΔΕΗ έγινε το 1975. Όπως προκύπτει και από την ακόλουθη εικόνα 2.2, το υψηλότερο ποσοστό λιγνιτικών αποθεμάτων της χώρας εντοπίζεται στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας, με εξίσου σημαντικές και τις περιοχές της Δράμας, της Μεγαλόπολης και του Αλιβερίου.

Στα λιγνιτικά κέντρα της Πτολεμαΐδας Κοζάνης εργάστηκε και εξακολουθεί να εργάζεται σήμερα σημαντικό ποσοστό απασχολουμένων της Π.Ε. Κοζάνης. Αναμφίβολα τα τελευταία χρόνια, η υφιστάμενη οικονομική κρίση επέδρασε αρνητικά και σε αυτόν τον κλάδο απασχόλησης.

ΕΙΚΟΝΑ 2.2 Κυριότερες θέσεις κοιτασμάτων γαιάνθρακα στην Ελλάδα

(Πηγή: <http://lithos.geology.upatras.gr/epy/lignitis.htm>)

2.3 Κοινωνικά προβλήματα της περιοχής

Η Κοζάνη αποτελεί έναν ελληνικό Δήμο που βιώνει καθημερινά τα τελευταία χρόνια μεγάλες αλλαγές, οι οποίες και έχουν μεταβάλει την όψη της και την ζωή των κατοίκων.

Ο Δήμος Κοζάνης, αναγνωρίζοντας τη αξιόλογη συνεισφορά όλων των φορέων της πόλης στην προσπάθεια ανακούφισης των συμπολιτών που χρειάζονται στήριξη και βοήθεια, καθώς έχουν πληγεί από τις αρνητικές συνέπειες της οικονομικής

κρίσης, υποστήριξε μια δημόσια διαβούλευση, αναφορικά με τα εφαρμοζόμενα μέτρα κοινωνικής πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτής της δημόσιας διαβούλευσης κάλεσε κοινωνικούς φορείς, επαγγελματικά σωματεία, εθελοντές, συλλογικότητες πολιτών, ΜΚΟ κ.α. προς εξεύρεση λύσεων και στήριξη των ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων. Αυτό δείχνει την θέληση του Δήμου να αντιμετωπίσει με ευαισθησία τα προβλήματα των πολιτών του. Κύριους στόχους του έθεσε:

- 1) το σχεδιασμό κοινωνικής πολιτικής των κοινωνικών υπηρεσιών και δομών του Δήμου
- 2) την αποτελεσματικότητα των προαναφερόμενων πολιτικών
- 3) την μεγαλύτερη διάχυση των υπηρεσιών σε μεγαλύτερη μερίδα πολιτών
- 4) την ενεργοποίηση όσων χρειάζονται στήριξη
- 5) την ορθή εφαρμογή των κοινωνικών πολιτικών χωρίς επικαλύψεις

Η περιοχή της Κοζάνης, αλλά και της ευρύτερης περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας βρίσκεται σε μεταβατικό στάδιο. Η περιοχή επί 40 χρόνια περίπου ήταν απόλυτα εξαρτημένη από τον λιγνίτη και σε αυτή αναπτύχθηκαν ορυχεία και μεγάλες λιγνιτικές μονάδες, με σημαντικές κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις (Ιωαννίδης, 2015).

Κοινωνικές Επιπτώσεις:

- Μετακινήσεις οικισμών
- Μετανάστευση
- Φαινόμενα φτώχειας

Οικονομικές συνέπειες:

- Λιγνιτική μονοκαλλιέργεια
- Μη ανάπτυξη εναλλακτικών παραγωγικών δραστηριοτήτων (γεωργία, κτηνοτροφία, τουρισμός κ.α.)
- Υψηλή ανεργία

Αναμφίβολα η ανεργία έχει αναδειχθεί μείζον ζήτημα για την εξεταζόμενη περιοχή και αυτό αποδεικνύεται από δημοσιευμένα σχετικά αριθμητικά στοιχεία του Δήμου. Στο 26,1% έφτασε το ποσοστό ανεργίας το τελευταίο τρίμηνο του 2014 συγκριτικά με το προηγούμενο τρίμηνο που ήταν στο 25,5% και το αντίστοιχο

τρίμηνο του 2013 που άγγιζε το 27,8%, βάσει στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ. Την υψηλότερη ανεργία βιώνουν οι νέοι ηλικίας 15-24 ετών, καθώς το ποσοστό φτάνει το 51,5%. Συγκεκριμένα, το τέταρτο τρίμηνο του 2014, οι απασχολούμενοι ήταν 3.535.274 άτομα και οι άνεργοι 1.245.854. Συμπερασματικά προκύπτει πως η απασχόληση μειώθηκε κατά 1,4%. Η ανεργία είναι στοιχείο που αποτελεί εναρκτήριο παράγοντα για τη δημιουργία πλήθους άλλων κοινωνικών προβλημάτων.

Το γεγονός πως η περιοχή της Κοζάνης λόγω των λιγνιτικών πηγών που διέθετε και διαθέτει, στήριξε μεγάλο μέρος της οικονομίας της σε αυτές, χωρίς να αξιοποιήσει άλλες παραγωγικές πηγές και διαδικασίες, σήμερα αποδεικνύεται αρνητικό. Ο λιγνίτης στήριξε την οικονομία του τόπου αυτού και διαμόρφωσε μεγάλο ποσοστό των προσφερόμενων θέσεων εργασίας για πολλά έτη. Αυτό όμως οδήγησε τους κατοίκους στο να μην αναπτύξουν όσο θα έπρεπε άλλους παραγωγικούς κλάδους όπως την γεωργία, την κτηνοτροφία, την μεταποίηση, τον τουρισμό κ.α. Τομείς δηλαδή που άλλες ελληνικές περιοχές αξιοποίησαν στο έπακρο και σήμερα βιώνουν υπό διαφορετικές συνθήκες της συνέπειες της οικονομικής κρίσης.

Σημαντικά προβλήματα εντοπίζονται και στον τομέα της υγείας και συγκεκριμένα σχετίζονται με το νοσοκομείο της Κοζάνης. Οι μεγάλες ελλείψεις σε ανθρώπινο δυναμικό και σε ιατρικό εξοπλισμό οδηγούν σε υποβάθμιση των υπηρεσιών υγείας στην περιοχή. Οι κάτοικοι νιώθουν ανασφαλείς αλλά και απογοητευμένοι, καθώς δεν βλέπουν να δίνεται λύση στα προβλήματα των μονάδων υγείας της Κοζάνης⁸.

Φαινόμενα βίας έχουν ενταθεί και παρατηρούνται αυξημένα τις τελευταίες δεκαετίες στην Κοζάνη και σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τους προαναφερόμενους παράγοντες. Τα φαινόμενα αυτά έχουν παρατηρηθεί ιδιαίτερα στους σχολικούς χώρους και συνδέονται με φαινόμενα ρατσισμού και κοινωνικού αποκλεισμού. Το μέγεθος του ζητήματος γίνεται αντιληπτό και από τις συχνές ημερίδες και ενημερώσεις που κάνουν σύλλογοι καθηγητών, σύλλογοι κοινωνιολόγων και άλλοι τοπικοί φορείς, που έχουν εντοπίσει τις διαστάσεις του προβλήματος.

Στα σημαντικά προβλήματα της εξεταζόμενης περιοχής εντάσσεται και το

---

⁸<http://www.kozan.gr/post/248037>, Προσπελάστηκε στις 11/3/2016

ζήτημα των μεταναστών που έχουν το τελευταίο διάστημα βρει καταφύγιο στην Κοζάνη. Αν και ο Δήμος σε συνεργασία με την Περιφέρεια και την Εκκλησία οργάνωσε κατάλληλα τους χώρους φιλοξενίας των μεταναστών, μεγάλη μερίδα μόνιμων κατοίκων της περιοχής εξέφρασε έντονες αντιδράσεις για τα προβλήματα που θα επιφέρει αυτή η φιλοξενία στο Δήμο και τους κατοίκους.

2.4 Δράσεις τοπικών φορέων και οργανισμών

Στην περιοχή της Κοζάνης, οι τοπικοί φορείς δείχνουν να αφουγκράζονται τα προβλήματα που ταλανίζουν τον τόπο και υποστηρίζουν σχέδια αντιμετώπισης των υφιστάμενων προβλημάτων. Σημαντικότερα θεωρούνται τα ζητήματα της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας λόγω της επικαιρότητας τους, αλλά και η δραματική αύξηση της ανεργίας σε όλες τις κατηγορίες του ενεργού πληθυσμού, καθώς και η μείωση της οικονομικής δραστηριότητας. Αυτά τα ζητήματα αποτελούν ένα εκρηκτικό σύνολο που απειλεί την κοινωνική συνοχή του Δήμου.

Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να γίνει στην πρωτοβουλία 15 φορέων της Π.Ε. Κοζάνης, η οποία υποστήριξε την σύσταση της Αναπτυξιακής Σύμπραξης «45 Συν Πράττω», με τη μορφή της Αστικής μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας. Στόχος ήταν η υλοποίηση της Πράξης «*Προοπτική Απασχόλησης και Επιχειρηματικότητας για άνεργους άνω των 45 ετών στην Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης*»⁹.

Η υλοποίηση της Πράξης γίνεται στα πλαίσια της δράσης 3: «Τοπικές δράσεις κοινωνικής ένταξης για ευάλωτες ομάδες» της Κατηγορίας Παρέμβασης 1: «Πρόληψη και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού ευπαθών ομάδων του πληθυσμού» του Θεματικού Άξονα Προτεραιότητας 4: «Πλήρης ενσωμάτωση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών», του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» 2007-2013, με συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Η Πράξη αποσκοπεί κυρίως στην ενεργοποίηση και κινητοποίηση των τοπικών φορέων με στόχο την δημιουργία θέσεων απασχόλησης για μακροχρόνια άνεργους

---

⁹<http://www.synpratto.gr/>, Προσπελάστηκε στις 11/3/2016

άνω των 45 ετών με ελάχιστα προσόντα. Κύριο αναμενόμενο αποτέλεσμα είναι η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου προγράμματος πληροφόρησης, συμβουλευτικής υποστήριξης, κατάρτισης και προώθησης στην απασχόληση και στην άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας των ωφελουμένων της κατηγορίας αυτής.

2.5 Διαστάσεις του φαινομένου της εξάρτησης από ουσίες

Καθημερινά δημοσιευμένα άρθρα στον τοπικό έντυπο τύπο της Κοζάνης αποτυπώνουν το μέγεθος του προβλήματος των ναρκωτικών στην περιοχή. Σχεδόν καθημερινό είναι το φαινόμενο συλλήψεων για κατοχή ναρκωτικών (κυρίως μικροποσοτήτων).

Βάσει στοιχείων της ετήσιας έκθεσης για τα ναρκωτικά στην Ελλάδα του έτους 2011, η πλειονότητα των υποθέσεων ναρκωτικών στην Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας εντοπίζονται στο Νομό Κοζάνης σε ποσοστό 40,4%.

Χαμηλότερα ποσοστά συγκεντρώνουν ο Νομός Φλώρινας (23%), ο Νομός Καστοριάς (20,2%) και ο Νομός Γρεβενών (16,4%).

Ως προς τις κατασχέσεις ναρκωτικών ουσιών, ο Νομός Φλώρινας έχει τα πρωτεία (65,8) στην ακατέργαστη κάνναβη και αυτό αποδίδεται και στην γειτνίαση του με την Αλβανία και την ΠΓΔΜ.

Ο Νομός Κοζάνης έχει χαμηλότερο ποσοστό (6,7%). Αναφορικά με την κατεργασμένη κάνναβη, οι ποσότητες που κατασχέθηκαν ήταν ελάχιστες και όλες εντοπίστηκαν στο Νομό Κοζάνης. Ως προς τις κατασχεμένες ποσότητες ηρωίνης, το υψηλότερο ποσοστό της Περιφέρειας κατέχει ο Ν. Φλώρινας (86,4%), ενώ ο Ν. Κοζάνης έφτασε το 6,6%. Οι κατασχεθείσες ποσότητες κοκαΐνης για το 2011, ήταν μόλις 2 γραμμάρια και αυτά εντοπίστηκαν ισομερώς στους Νομούς Κοζάνης και Φλώρινας.

Τέλος συνολικά στην Περιφέρεια κατασχέθηκαν 166 φυτά, εκ των οποίων τα 69,9% εντοπίστηκαν στην Κοζάνη.

Στον ακόλουθο πίνακα 2.6 παρουσιάζονται σχετικά στοιχεία που ελήφθησαν από την ετήσια έκθεση του 2011, του Συντονιστικού Οργάνου Δίωξης Ναρκωτικών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6 Στοιχεία της ετήσιας έκθεσης του 2011

	ΕΛ.ΑΣ.	Τ.Υ	Λ.Σ.	Σ.Δ.Ο.Ε.	Σύνολο
Υποθέσεις	213	0	0	0	213
Άτομα	325	0	0	0	325
Ακατ. Κάνναβη	266,538	0	0	0	266,538
Κατερ. Κάνναβη	0,076	0	0	0	0,076
Ηρωίνη	1,97	0	0	0	1,97
Κοκαΐνη	0,001	0	0	0	0,001
Φυτά	166	0	0	0	166

(Πηγή: Έκθεση Συντονιστικού Οργάνου Δίωξης Ναρκωτικών)

2.6 Δράσεις αντιμετώπισης του προβλήματος

Πολύ σημαντικό είναι το έργο που υποστηρίζει το Κέντρο Πρόληψης των εξαρτήσεων και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας της Π.Ε. Κοζάνης "ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ". Με μια επιστημονική ομάδα που περιλαμβάνει κοινωνικούς λειτουργούς, κοινωνιολόγους και ψυχολόγους, το έργο της διαμορφώνεται από τα ακόλουθα¹⁰:

- 1) παροχή κατάλληλης ενημέρωσης για τις εξαρτησιογόνες ουσίες και την πρόληψη της χρήσης τους
- 2) υλοποίηση σεμιναρίων για εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στο πλαίσιο ενίσχυσης της κατάρτισης τους σε θέματα πρόληψης.
- 3) οργάνωση Ομάδων Γονέων προς ανταλλαγή απόψεων, καθώς και υποστήριξης του γονεϊκού τους ρόλου και βελτίωσης της ενδοοικογενειακής επικοινωνίας

¹⁰ <http://www.kporizontes.gr/index.php> , Προσπελάστηκε στις 11/3/2016

- 4) οργάνωση Ομάδων Εφήβων στις οποίες δίνεται η δυνατότητα να μοιραστούν τους προβληματισμούς τους
- 5) ενημέρωση εξαρτημένων ατόμων και των οικογενειών τους για τις δυνατότητες θεραπείας τους
- 6) οργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων προς επαγγελματικές ομάδες (επαγγελματίες ψυχικής υγείας κ.α.) Το Κέντρο Πρόληψης του Νομού Κοζάνης βρίσκεται στην πλατεία Λασσάνη της Κοζάνης.

2.7 Δυσκολίες που αντιμετωπίζει το Κέντρο Πρόληψης «ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ»

Η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό στο παρελθόν τη λειτουργία του Κέντρου Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας της Περιφερειακής Ενότητας Κοζάνης , «ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ», η οποία αποτελεί μία από τις ελάχιστες δομές ψυχοκοινωνικής μέριμνας στην περιοχή. Μάλιστα ο επιστημονικός υπεύθυνος του Κέντρου κ. Νίκος Τσακμάκης (Κοινωνικός Λειτουργός), μέσα από συνέντευξη του ,από ρεπορτάζ του «Πρωινού Λόγου», που δημοσιεύτηκε στις 09/05/2014, είχε επισημάνει πως οι δομές του Κέντρου λειτουργούσαν κάτω από δύσκολες οικονομικές συνθήκες , καθώς κάποιες από αυτές λειτουργούσαν χωρίς τηλέφωνο, και το επιστημονικό προσωπικό (Ψυχολόγοι, Κοινωνιολόγοι, Κοινωνικοί Λειτουργοί παρέμενε απλήρωτο. Παράλληλα ανέφερε ότι εκκρεμούσε ήδη από το 2013 η υπογραφή της σύμβασης μεταξύ του Υπουργείου Υγείας, του Υπουργείου Εσωτερικών και του ΟΚΑΝΑ το οποίο εξασφάλιζε τη χρηματοδότηση αυτών των δομών.

Επίσης τόνισε πως η λειτουργία του Κέντρου εξαρτάται από τις διαθέσεις του κάθε Υπουργού, λόγω της έλλειψης νομοθετικού πλαισίου, γεγονός το οποίο οδηγεί στην αδυναμία του Κέντρου να ανταπεξέλθει στα ολοένα και περισσότερα αιτήματα που δέχεται καθημερινά από εκπαιδευτικούς σχολείων, με τους οποίους υπήρχε συνεργασία, απο εξαρτημένους καθώς επίσης και από τις οικογένειες αυτών που απευθύνονται στο Κέντρο¹¹.

---

¹¹ <http://www.kozanilife.gr/2014/05/kentro-prolipsis-apo-eksartisis-kozanis-orizontes/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Η ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

3.1. Σκοπός

Σκοπός της εργασίας είναι να εξετάσει την αντιμετώπιση του προβλήματος εξάρτησης από ουσίες στο δήμο Κοζάνης. Επιμέρους στόχοι είναι να διερευνηθούν οι προτάσεις που έχουν οι κάτοικοι του δήμου ώστε να βελτιωθεί η αντιμετώπιση του συγκεκριμένου προβλήματος.

3.2. Τύπος και χρόνος της έρευνας

Η έρευνα διεξήχθη μέσω τηλεφωνικών συνεντεύξεων καθώς κατά τη διάρκεια της η ερευνήτρια απουσίαζε εκτός Ελλάδος. Οι συνεντεύξεις υλοποιήθηκαν το μήνα Σεπτέμβριο του 2017 με τυχαίο τρόπο. Με άλλα λόγια η ερευνήτρια πήρε τον τηλεφωνικό κατάλογο για το δήμο Κοζάνης και με τυχαίο τρόπο άρχισε να καλεί τους δημότες. Αρχικά τους ενημέρωνε για το σκοπό της μελέτης της, ότι οι απαντήσεις τους δεν θα καταγράφονταν τηλεφωνικά απλά εκείνη θα συμπλήρωνε ένα αρχείο μπροστά της και ότι οι απαντήσεις τους θα έμεναν ανώνυμες και εμπιστευτικές και δεν επρόκειτο να κοινοποιηθούν σε τρίτα άτομα. Μετά τη λήξη της έρευνας το αρχείο αυτό θα καταστρέφονταν προκειμένου κανείς να μην έχει πρόσβαση σε αυτό.

Η τυχαία δειγματοληψία είχε το πλεονέκτημα ότι δημιουργεί ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα από τον πληθυσμό. Έτσι τα αποτελέσματα είναι έγκυρα και αξιόπιστα και μπορούν να γενικευθούν στο σύνολο του πληθυσμού. Η εγκυρότητα ενός ερευνητικού εργαλείου μετράει το αν οι ερωτήσεις μετρούν αυτό για το οποίο έχουν κατασκευαστεί να μετρήσουν. Η αξιοπιστία της έρευνας σημαίνει ότι αν

επόμενοι ερευνητές επαναλάβουν την ίδια έρευνα κάτω από τις ίδιες συνθήκες αναμένεται να εντοπίσουν τα ίδια αποτελέσματα.

3.3. Το ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από ερωτήσεις κλειστού τύπου. Μόνο οι ερωτήσεις 10 και 15 είναι ανοικτού τύπου. Το ερωτηματολόγιο είναι χωρισμένο σε δύο ενότητες. Η πρώτη ενότητα αποτελείται από 5 ερωτήσεις, που αφορούν τα γενικά-δημογραφικά στοιχεία και η δεύτερη ενότητα αποτελείται από 10 ερωτήσεις, που αφορούν την αντιμετώπιση του δήμου Κοζάνης του κοινωνικού προβλήματος εξάρτησης από ουσίες.

Οι κλειστού τύπου ερωτήσεις βοηθούν τον ερευνητή να κωδικοποιήσει πιο εύκολα και γρήγορα τις απαντήσεις των συμμετεχόντων. Οι συμμετέχοντες επωφελούνται από αυτές καθώς συμπληρώνουν σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα το ερωτηματολόγιο. Όμως το μειονέκτημα τους είναι ότι παίρνουν πολύ χρόνο προκειμένου να δημιουργηθούν καθώς θα πρέπει κάθε συμμετέχων να μπορεί να βρει την επιθυμητή απάντηση σε κάθε ερώτηση που του τίθεται.

Οι ανοικτού τύπου ερωτήσεις είναι πιο περίπλοκες να συμπληρωθούν από τους συμμετέχοντες και για αυτό το λόγο στη συγκεκριμένη έρευνα οι συμμετέχοντες δεν απάντησαν καθόλου στην ερώτηση 15. Οι απαντήσεις της ερώτησης 10 ήταν επίσης λιγιστές (5 στον αριθμό).

Όταν η έρευνα ολοκληρώθηκε τα δεδομένα εισήχθησαν στη βάση του SPSS ώστε πολύ απλά να μετρηθούν οι ποσοστιαίες συχνότητες όλων των ερωτήσεων. Στη συνέχεια δημιουργήθηκαν κυκλικά διαγράμματα με τις ποσοστιαίες συχνότητες ώστε να παρουσιαστούν στην παρούσα εργασία.

3.4. Τα αποτελέσματα

Στην έρευνα συμμετείχαν 150 πολίτες του δήμου Κοζάνης, εκ των οποίων το 54,7% ήταν άντρες και το 45,3% ήταν γυναίκες.

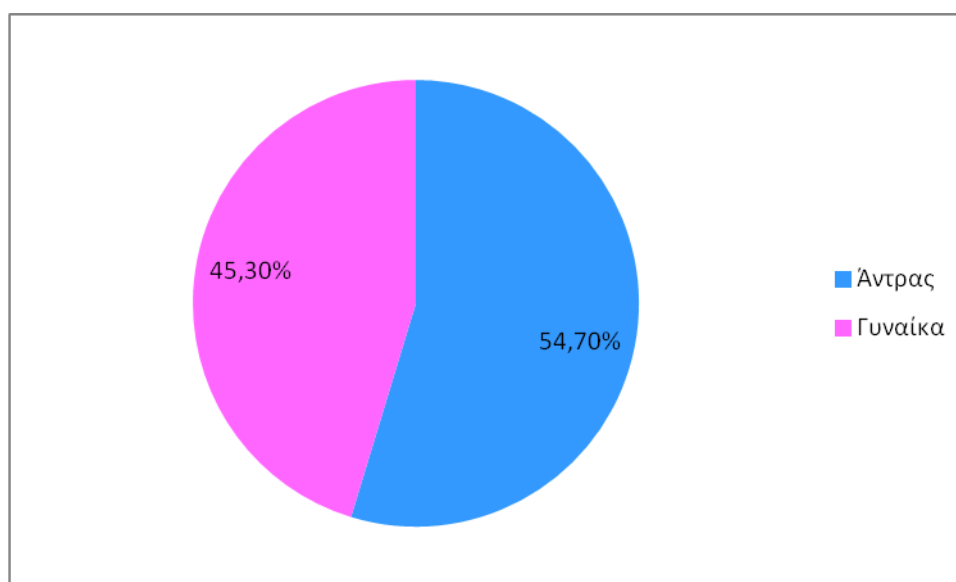
ΠΙΝΑΚΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ Β1: ΦΥΛΟ

Ερώτηση 1

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άντρας	82	54,7	54,7	54,7
	Γυναίκα	68	45,3	45,3	100,0
	Total	150	100,0	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.1: Το φύλο των συμμετεχόντων

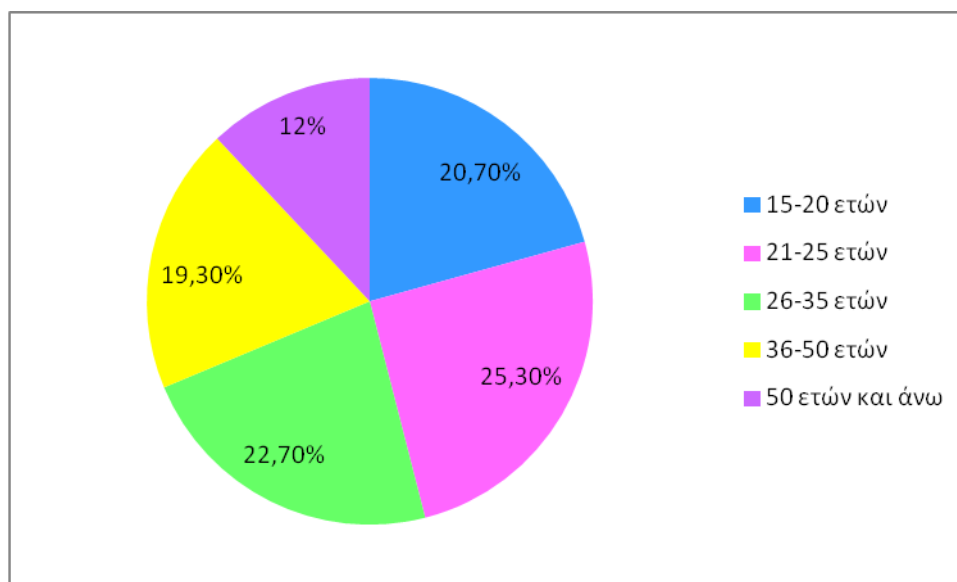
Όσον αφορά την ηλικία των συμμετεχόντων το 20,7% είχε ηλικία 15-20 έτη, το 25,3% 21-25 έτη, το 22,7% 26-35 έτη, το 19,3% 36-50 έτη και το 12% από 50 έτη και άνω.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β2: ΗΛΙΚΙΑ

Ερώτηση 2

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	15-20 ετών	31	20,7	20,7	20,7
	21-25 ετών	38	25,3	25,3	46,0
	26-35 ετών	34	22,7	22,7	68,7
	36-50 ετών	29	19,3	19,3	88,0
	50 ετών και άνω	18	12,0	12,0	100,0
	Total	150	100,0	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.2: Η ηλικία των συμμετεχόντων

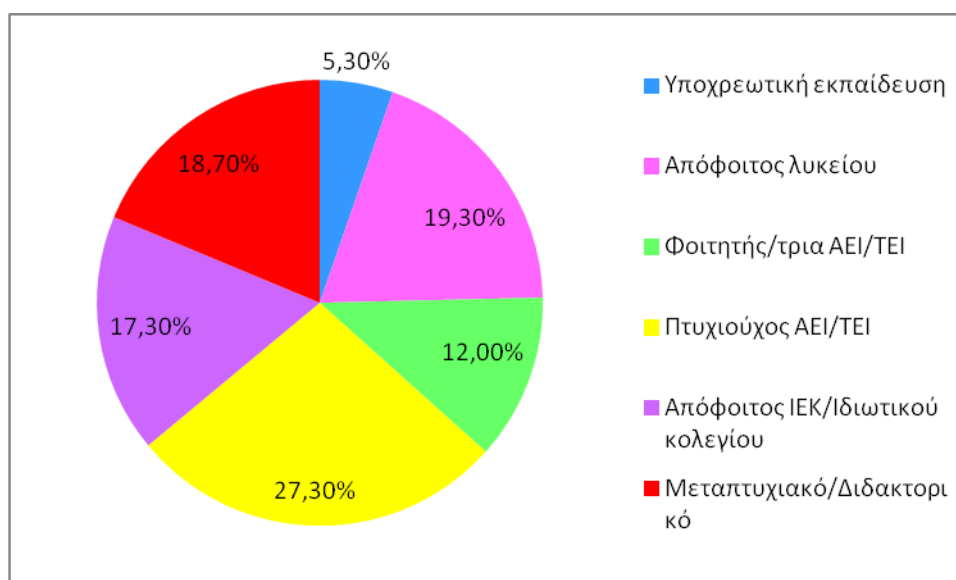
Όσον αφορά την αποδεδειγμένη μόρφωση των συμμετεχόντων το 5,3% απάντησε υποχρεωτική εκπαίδευση, το 19,3% απόφοιτος λυκείου, το 12% φοιτητής/τρια ΑΕΙ/ΤΕΙ, το 27,3% πτυχιούχοι ΑΕΙ/ΤΕΙ, το 17,3% απόφοιτοι ΙΕΚ/Ιδιωτικού κολεγίου και το 18,7% κάτοχοι μεταπτυχιακού/διδακτορικού.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β3: ΜΟΡΦΩΣΗ

Ερώτηση 3

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Υποχρεωτική εκπαίδευση	8	5,3	5,3	5,3
	Απόφοιτος λυκείου	29	19,3	19,3	24,7
	Φοιτητής/τρια ΑΕΙ/ΤΕΙ	18	12,0	12,0	36,7
	Πτυχιούχος ΑΕΙ/ΤΕΙ	41	27,3	27,3	64,0
	Απόφοιτος ΙΕΚ/Ιδιωτικού κολεγίου	26	17,3	17,3	81,3
	Μεταπτυχιακό/Διδακτορικό	28	18,7	18,7	100,0
	Total	150	100,0	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.3: Σε ποιο επίπεδο βρίσκεται η αποδεδειγμένη σας μόρφωση;

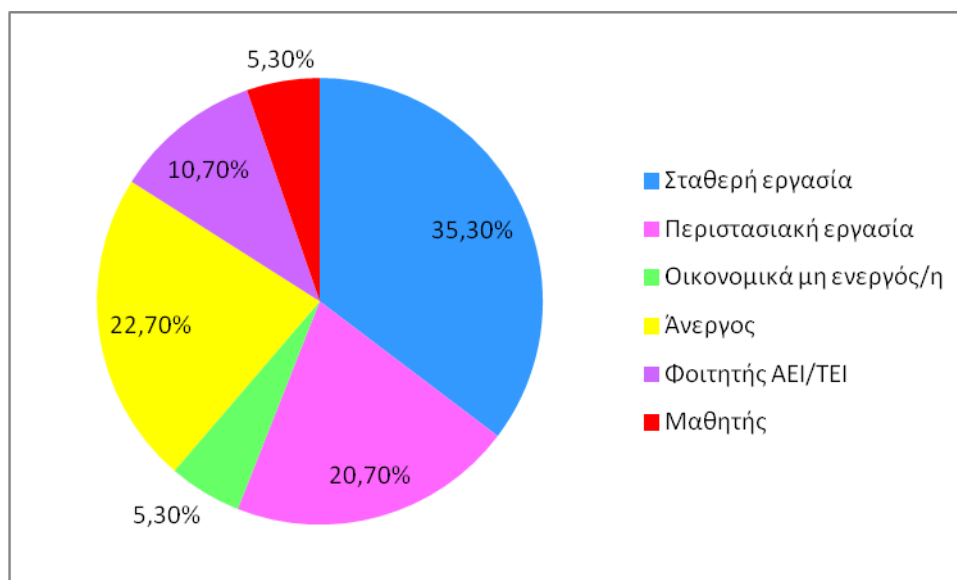
Όσον αφορά την εργασιακή κατάσταση των συμμετεχόντων το 35,3% απάντησε πως έχει σταθερή εργασία, το 20,7% έχει περιστασιακή εργασία, το 5,3% είναι οικονομικά μη ενεργός/η, το 22,7% είναι άνεργος, το 10,7% είναι φοιτητές ΑΕΙ/ΤΕΙ και το 5,3% είναι μαθητές.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β4: ΕΡΓΑΣΙΑ

Ερώτηση 4

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σταθερή εργασία	53	35,3	35,3	35,3
Περιστασιακή εργασία	31	20,7	20,7	56,0
Οικονομικά μη ενεργός/η	8	5,3	5,3	61,3
Άνεργος	34	22,7	22,7	84,0
Φοιτητής ΑΕΙ/ΤΕΙ	16	10,7	10,7	94,7
Μαθητής	8	5,3	5,3	100,0
Total	150	100,0	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.4: Ποια είναι η εργασιακή σας κατάσταση;

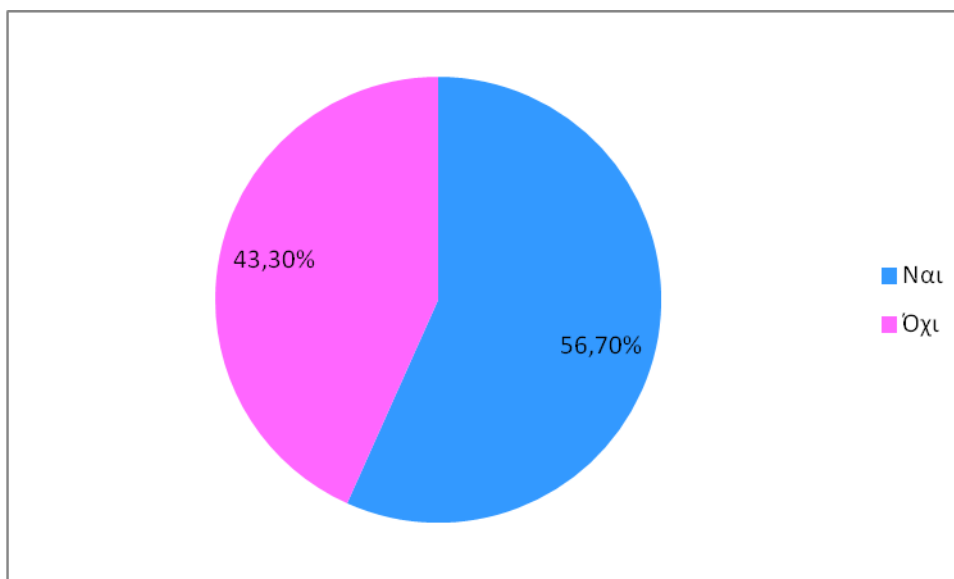
Το 56,7% των συμμετεχόντων είναι δημότες Κοζάνης ενώ το 43,3% δεν είναι.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β5: ΕΝΤΟΠΙΟΤΗΤΑ (ΔΗΜΟΤΗΣ)

Ερώτηση 5

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	85	56,7	56,7	56,7
	Όχι	65	43,3	43,3	100,0
	Total	150	100,0	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.5: Είστε δημότης Κοζάνης;

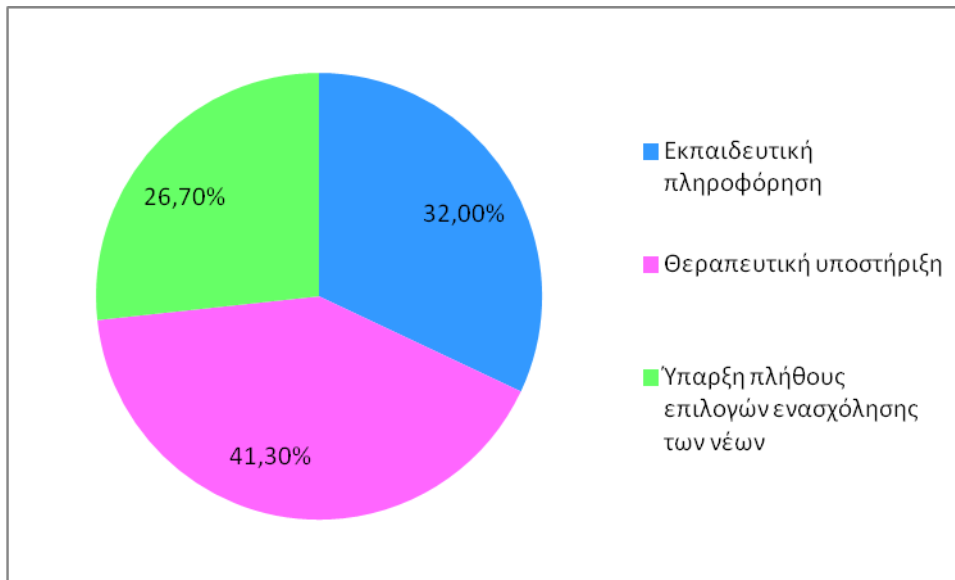
Στην ερώτηση με ποιο τρόπο πιστεύετε ότι μπορεί να γίνει η αντιμετώπιση του φαινομένου εξάρτησης από ουσίες το 32% των συμμετεχόντων απάντησαν εκπαιδευτική πληροφόρηση, το 41,3% θεραπευτική υποστήριξη και το 26,7% ύπαρξη πλήθους επιλογών ενασχόλησης των νέων.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β6: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

Ερώτηση 6

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Εκπαιδευτική πληροφόρηση	48	32,0	32,0	32,0
	Θεραπευτική υποστήριξη	62	41,3	41,3	73,3
	Ύπαρξη πλήθους επιλογών ενασχόλησης των νέων	40	26,7	26,7	100,0
	Total	150	100,0	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.6: Με ποιο τρόπο πιστεύετε ότι μπορεί να γίνει η αντιμετώπιση του φαινομένου εξάρτησης από ουσίες;

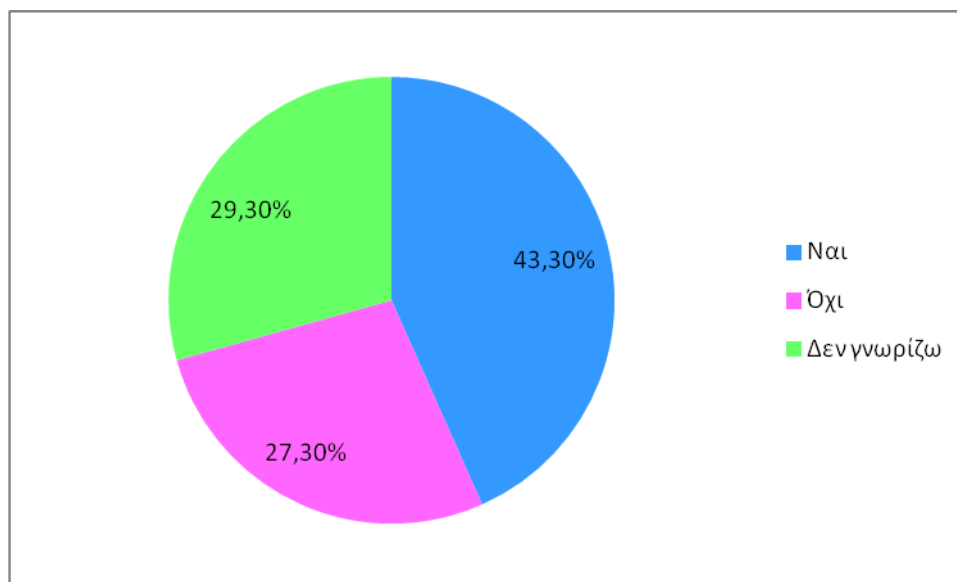
Το 43,3% των συμμετεχόντων θεωρούν ότι παρέχεται επαρκής ενημέρωση σχετικά με τη χρήση ουσιών, το 27,3% απάντησε αρνητικά και το 29,3% ότι δεν γνωρίζει.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β7: ΕΠΑΡΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Ερώτηση 7

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	65	43,3	43,3	43,3
	Όχι	41	27,3	27,3	70,7
	Δεν γνωρίζω	44	29,3	29,3	100,0
	Total	150	100,0	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.7: Θεωρείται ότι παρέχεται επαρκής ενημέρωση σχετικά με τη χρήση ουσιών;

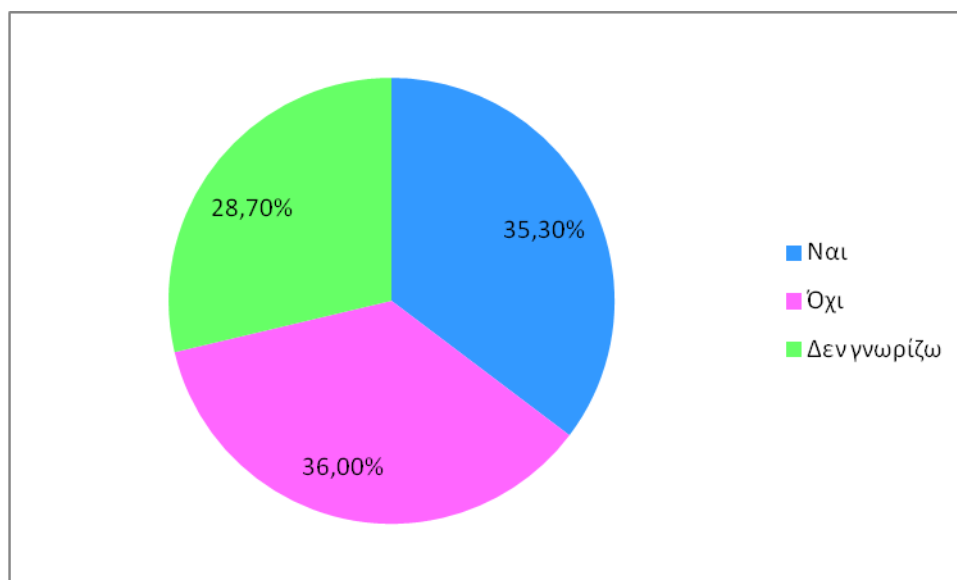
Το 35,3% των συμμετεχόντων απάντησε ότι υπάρχει αρμόδια υπηρεσία του δήμου για την αντιμετώπιση του προβλήματος της εξάρτησης από ουσίες σε επίπεδο πληροφόρησης, το 36% απάντησε αρνητικά και το 28,7% ότι δεν γνωρίζει.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β8: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

Ερώτηση 8

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	53	35,3	35,3	35,3
	Όχι	54	36,0	36,0	71,3
	Δεν γνωρίζω	43	28,7	28,7	100,0
	Total	150	100,0	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.8: Υπάρχει αρμόδια υπηρεσία του δήμου για την αντιμετώπιση του προβλήματος της εξάρτησης από ουσίες σε επίπεδο πληροφόρησης;

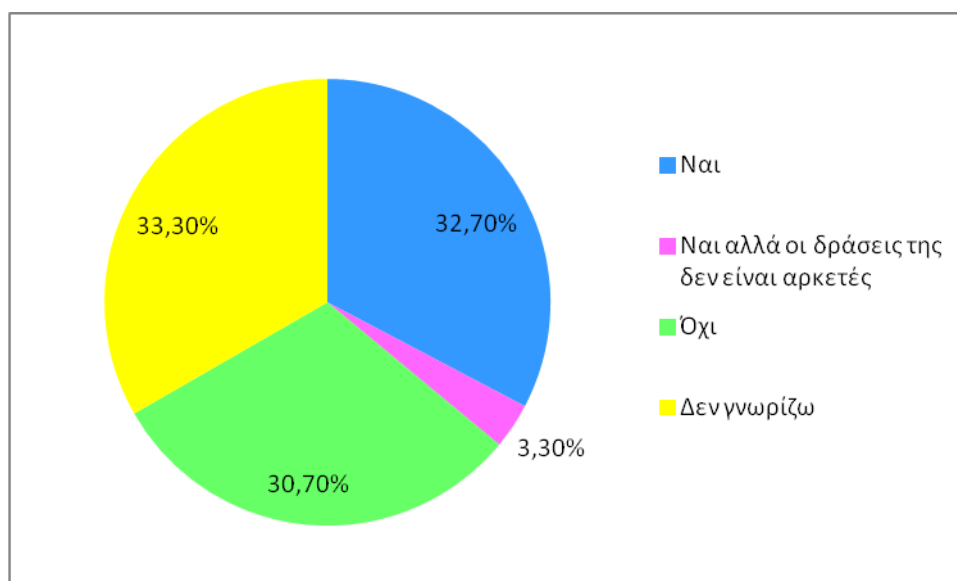
Το 32,7% των συμμετεχόντων απάντησε θετικά στο ότι υπάρχει αρμόδια υπηρεσία του δήμου για την κοινωνική επανένταξη των ατόμων εξαρτημένων από ναρκωτικά, το 30,7% αρνητικά, το 33,3% ότι δεν γνωρίζει και το 3,3% θετικά αλλά οι δράσεις της δεν είναι αρκετές.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β9: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗΣ

Ερώτηση 9

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	49	32,7	32,7	32,7
Ναι αλλά οι δράσεις της δεν είναι αρκετές	5	3,3	3,3	36,0
Όχι	46	30,7	30,7	66,7
Δεν γνωρίζω	50	33,3	33,3	100,0
Total	150	100,0	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.9: Υπάρχει αρμόδια υπηρεσία του δήμου για την κοινωνική επανένταξη των ατόμων εξαρτημένων από ναρκωτικά;

Στην ερώτηση 10 οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν σχετικά με το αν οι δράσεις δεν είναι αρκετές, ποιες ακόμα κοινωνικές δράσεις θα πρέπει να πραγματοποιεί η αρμόδια υπηρεσία του δήμου Κοζάνης για την αντιμετώπιση του προβλήματος των εξαρτημένων ατόμων. Οι απαντήσεις των 5 συμμετεχόντων που στην προηγούμενη ερώτηση απάντησαν ότι οι δράσεις δεν είναι αρκετές, είναι οι ακόλουθες:

- Να δημιουργηθεί ΚΕΘΕΑ στην Κοζάνη όπως υπάρχει και λειτουργεί σε άλλες πόλεις.
- Να γίνονται εντατικά ενημερωτικά προγράμματα σε νέους ή σε σχολεία.
- Να εστιάσουν οι ενημερώσεις ως επί το πλείστον στην πρόληψη παρά στην αντιμετώπιση
- Εστίαση στην πρόληψη.
- Να δημιουργηθούν ενδιαφέρουσες κοινωνικές ομάδες ένταξης και δημιουργικής απασχόλησης των νέων (αθλητικοί σύλλογοι κλπ.).

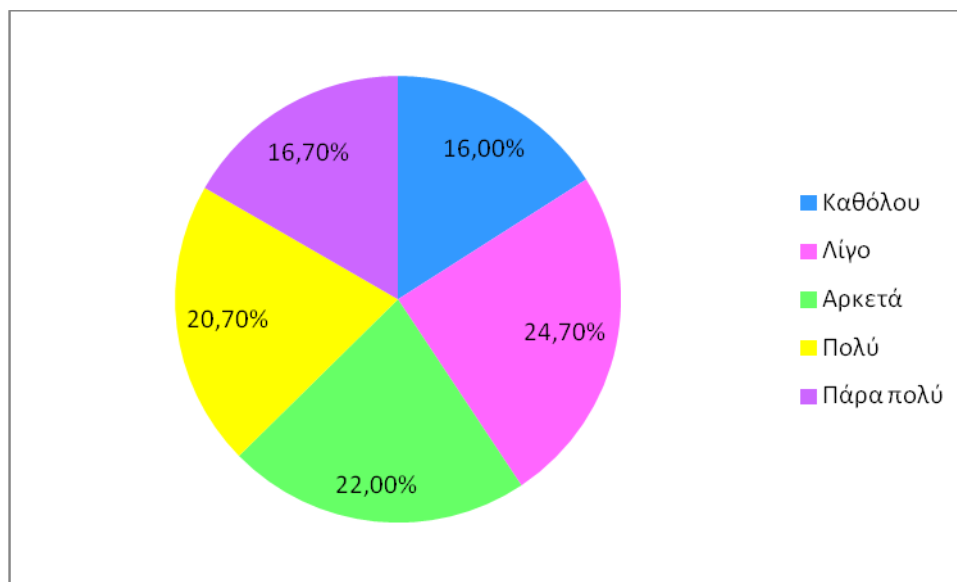
Όσον αφορά την ικανοποίηση των συμμετεχόντων σχετικά με την κοινωνική πολιτική του δήμου Κοζάνης για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού των εξαρτημένων ατόμων το 16% απάντησε πως δεν είναι καθόλου ικανοποιημένοι, το 24,7% λίγο ικανοποιημένοι, το 22% αρκετά ικανοποιημένοι, το 20,7% πολύ ικανοποιημένοι και το 16,7% πάρα πολύ ικανοποιημένοι.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β10: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ

Ερώτηση 11

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	24	16,0	16,0	16,0
	Λίγο	37	24,7	24,7	40,7
	Αρκετά	33	22,0	22,0	62,7
	Πολύ	31	20,7	20,7	83,3
	Πάρα πολύ	25	16,7	16,7	100,0
	Total	150	100,0	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.10: Πόσο ικανοποιητική είναι η κοινωνική πολιτική του δήμου Κοζάνης για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού των εξαρτημένων ατόμων;

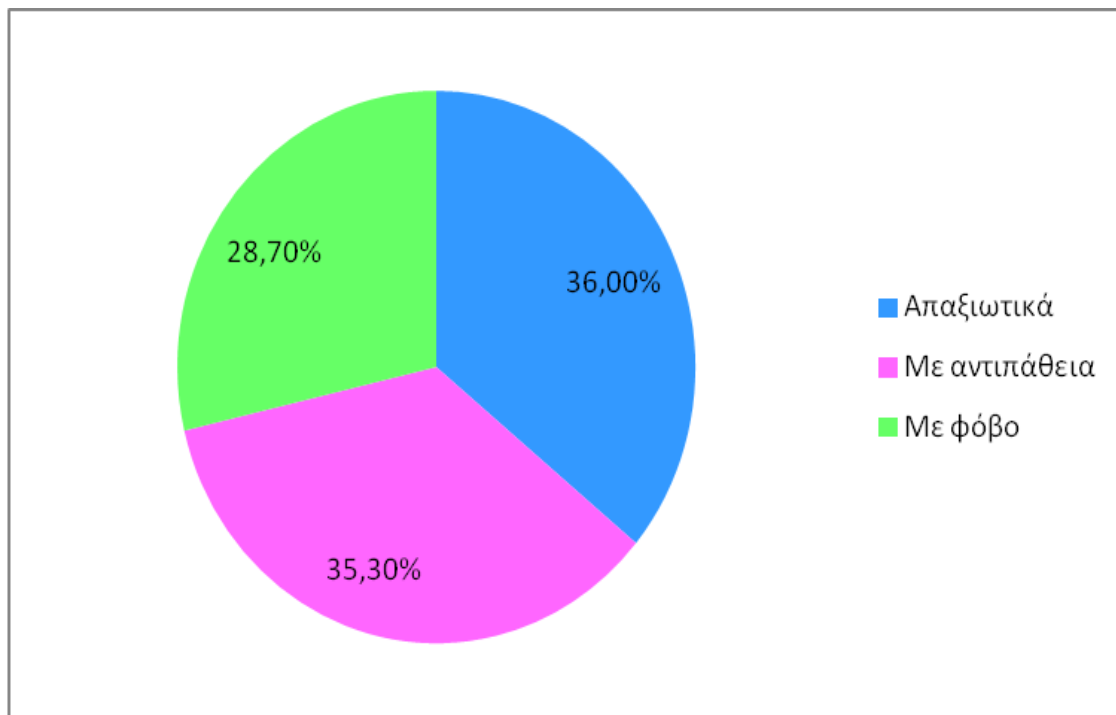
Όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι συμμετέχοντες αντιμετωπίζουν τα άτομα που γνωρίζουν ότι κάνουν χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών το 36% απάντησε απαξιωτικά, το 35,3% με αντιπάθεια και το 28,7% με φόβο.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β11: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΧΡΗΣΤΩΝ

Ερώτηση 12

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Απαξιωτικά	54	36,0	36,0	36,0
	Με αντιπάθεια	53	35,3	35,3	71,3
	Με φόβο	43	28,7	28,7	100,0
	Total	150	100,0	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.11: Πως αντιμετωπίζετε τα άτομα που γνωρίζετε ότι κάνουν χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών;

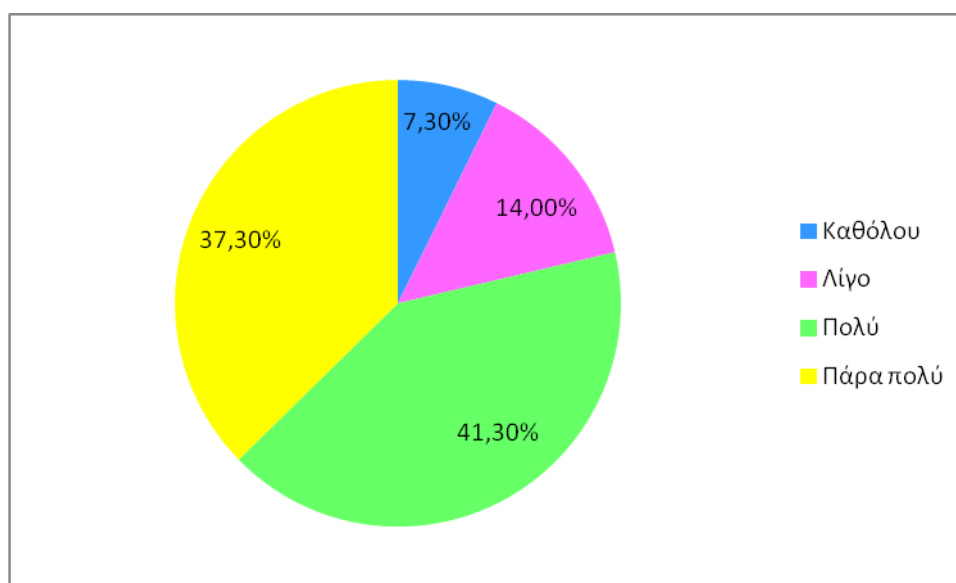
Όσον αφορά το αν υπάρχει ταμπού από την ελληνική κοινωνία σε έναν χρήστη/ πρώην χρήστη το 7,3% των συμμετεχόντων απάντησε καθόλου, το 14% λίγο, το 41,3% πολύ και το 37,3% πάρα πολύ.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β12: ΥΠΑΡΞΗ ΤΑΜΠΟΥ

Ερώτηση 13

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	11	7,3	7,3	7,3
	Λίγο	21	14,0	14,0	21,3
	Πολύ	62	41,3	41,3	62,7
	Πάρα πολύ	56	37,3	37,3	100,0
	Total	150	100,0	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.12: Υπάρχει ταμπού από την ελληνική κοινωνία σε έναν χρήστη/ πρώην χρήστη;

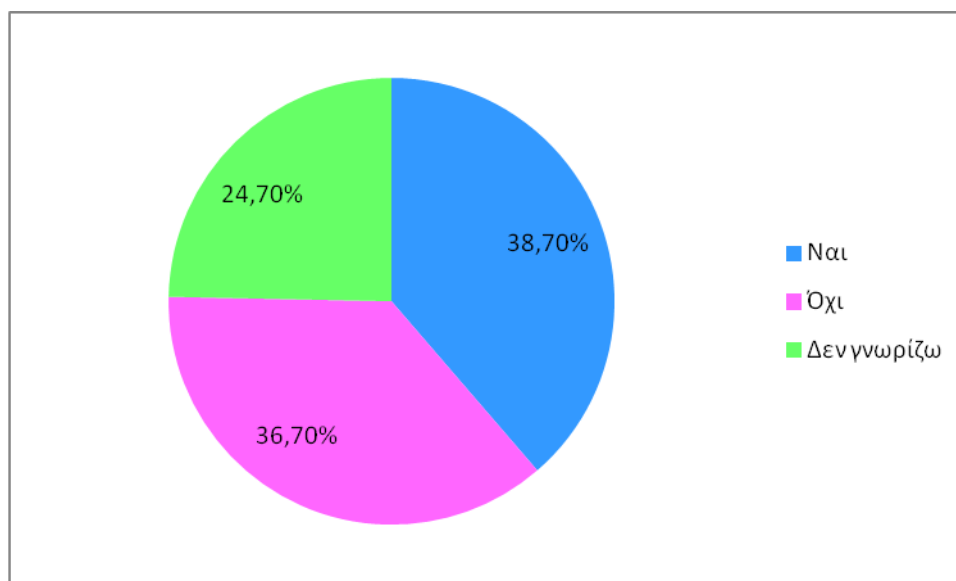
Όσον αφορά το αν υπάρχει κάποιος κρατικός (αθλητικός/πολιτιστικός) σύλλογος για δημιουργία ενδιαφερόντων, ώστε να μην καταφεύγουν οι νέοι στα ναρκωτικά το 38,7% των συμμετεχόντων απάντησε θετικά, το 36,7% αρνητικά και το 24,7% ότι δεν γνωρίζει.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β13: ΥΠΑΡΞΗ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΩΣ ΔΙΕΞΟΔΟΥ

Ερώτηση 14

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	58	38,7	38,7	38,7
	Όχι	55	36,7	36,7	75,3
	Δεν γνωρίζω	37	24,7	24,7	100,0
	Total	150	100,0	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.13: Υπάρχει κάποιος κρατικός (αθλητικός/πολιτιστικός) σύλλογος για δημιουργία ενδιαφερόντων, ώστε να μην καταφεύγουν οι νέοι στα ναρκωτικά;

3.5. Συμπεράσματα από τη στατιστική ανάλυση

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων ήταν άντρες, ηλικίας 21-25 ετών και πτυχιούχοι ΑΕΙ/ΤΕΙ. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες εργάζονταν σε μια σταθερή εργασία ή ήταν άνεργοι και ήταν δημότες στην Κοζάνη. Όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο πιστεύουν ότι μπορεί να γίνει η αντιμετώπιση του φαινομένου της εξάρτησης από ουσίες οι περισσότεροι συμφώνησαν ότι θα πρέπει να υπάρξει θεραπευτική υποστήριξη.

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων συμφώνησε με την άποψη ότι παρέχεται επαρκής ενημέρωση σχετικά με τη χρήση των ουσιών.

Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων διαφοροποιήθηκαν και οι μισοί απάντησαν θετικά ενώ οι άλλοι μισοί αρνητικά στην ερώτηση σχετικά με το αν υπάρχει μια αρμόδια υπηρεσία του δήμου προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της εξάρτησης από ουσίες σε επίπεδο πληροφόρησης.

Στην ερώτηση σχετικά με το αν υπάρχει μια αρμόδια υπηρεσία στο δήμο για την κοινωνική επανένταξη των ατόμων εξαρτημένων από ναρκωτικά οι απαντήσεις χωρίστηκαν περίπου σε τρία μέρη, με την έννοια ότι το 1/3 των συμμετεχόντων απάντησαν θετικά, το 1/3 αρνητικά και το 1/3 ότι δεν γνωρίζουν. Πολύ μικρό ήταν το ποσοστό που απάντησαν ότι οι δράσεις που εφαρμόζονται δεν είναι αρκετές.

Οι μισοί από τους συμμετέχοντες εξέφρασαν θετική άποψη ενώ οι άλλοι μισοί αρνητική άποψη σχετικά με την ικανοποίηση τους από τη κοινωνική πολιτική του δήμου Κοζάνης για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού των εξαρτημένων ατόμων.

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων απάντησαν ότι αντιμετωπίζουν απαξιωτικά άτομα που κάνουν χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών και πολύ λίγοι ήταν αυτοί που τους φοβούνται.

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες απάντησαν ότι υπάρχει ταμπού από την ελληνική κοινωνία σε έναν χρήστη/πρώην χρήστη. Οι χρήστες για παράδειγμα δεν είναι εύκολο να βρουν εργασία ή να επανενταχθούν ομαλά στην κοινωνία.

Στο δήμο Κοζάνης υπάρχει κάποιος κρατικός σύλλογος για να δημιουργήσει ενδιαφέροντα ώστε οι νέοι να μην καταφεύγουν στα ναρκωτικά και αυτό φαίνεται από τη θετική απάντηση του 1/3 των συμμετεχόντων. Όμως υπήρξε 1/3 που απάντησε αρνητικά και 1/3 που απάντησε δεν γνωρίζω.

Εν κατακλείδι πρέπει να υπάρξει μια πιο συστηματική ενημέρωση των πολιτών του δήμου Κοζάνης σχετικά με το ζήτημα των ναρκωτικών.

Τις ενημερώσεις αυτές μπορεί να τις διοργανώσουν επαγγελματίες υγείας, ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί.

Οι ενημερώσεις μπορούν να λάβουν χώρα τις απογευματινές ώρες, που συνήθως οι περισσότεροι πολίτες δεν εργάζονται.

Επίσης καλό θα ήταν να υλοποιηθούν οι προτάσεις των πολιτών, όπως σκιαγραφήθηκαν στην παρούσα εργασία. Έτσι θα βελτιωθεί ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι χρήστες και οι πρώην χρήστες.

Είναι πολύ σημαντικό να λυθεί επιτέλους αυτό το θέμα και να μην υπάρχουν προκαταλήψεις και στερεότυπα σε χρήστες και πρώην χρήστες.

Σύνοψη – Γενικά συμπεράσματα

Τα ναρκωτικά αποτελούν μια από τις πιο σοβαρές παθογένειες στη σύγχρονη κοινωνία. Τα αίτια εμφάνισής τους αναφέρονται τόσο στο άτομο, όσο και στην κοινωνία. Ανάμεσα στα αίτια που αναδείχθηκαν μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση εντοπίζονται τα πιο σημαντικά που αναφέρονται σε προσωπικά, επαγγελματικά, ψυχολογικά, οικογενειακά, οικονομικά και κοινωνικά. Ειδικότερα, κοινωνικά χαρακτηριστικά όπως είναι ο καταναλωτισμός, η παροχή υπερβολικών ανέσεων, ο μηδενισμός, η αποξένωση και το άγχος συγκαταλέγονται στα πιο σοβαρά κοινωνικά αίτια που ωθούν τους ανθρώπους στο να δοκιμάσουν και να κάνουν χρήση ναρκωτικών ουσιών. Επίσης, η κρίση της σημερινής οικογένειας, η έλλειψη προτύπων και ιδανικών, η ανασφάλεια και η αβεβαιότητα για το μέλλον, η επίδραση των ΜΜΕ και προβλήματα ανεργίας και ανέχειας συμβάλλουν στη διάδοση της χρήσης των ναρκωτικών ουσιών.

Σχετικά με την αντιμετώπιση του προβλήματος, το Κέντρο Πρόληψης των εξαρτήσεων και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας της Π.Ε. Κοζάνης "ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ", παράγει ένα πολύ σημαντικό έργο, προσφέροντας ενημέρωση, οργάνωση Ομάδων Γονέων προς ανταλλαγή απόψεων, οργάνωση Ομάδων Εφήβων, ενημέρωση εξαρτημένων ατόμων και των οικογενειών τους και οργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των πολιτών συμπεραίνουμε ότι η ύπαρξη ταμπού απέναντι στους χρήστες ουσιών, αποτελεί έντονο κοινωνικό φαινόμενο. Τα αποτελέσματα της έρευνας που έγιναν στα πλαίσια της εργασίας έδειξαν ότι αναφορικά με τον τρόπο αντιμετώπισης του φαινομένου της εξάρτησης από ουσίες η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα απάντησαν ότι θα πρέπει να υπάρξει θεραπευτική υποστήριξη από την πολιτεία. Σημαντική λοιπόν θα ήταν και η δημιουργία ΚΕΘΕΑ στην Π.Ε της Κοζάνης, ώστε να υπάρξει αποτελεσματική θεραπεία και απεξάρτηση των εξαρτημένων ατόμων.. Μοιρασμένες ανάμεσα σε θετικές και αρνητικές ήταν οι απόψεις σχετικά με την ύπαρξη αρμόδιας υπηρεσίας στο δήμο για αντιμετώπιση του προβλήματος και την επανένταξη των χρηστών, όπως και σχετικά με την ικανοποίηση των δημοτών από τη κοινωνική πολιτική του δήμου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική βιβλιογραφία

Αβραμίδης, Α. (1986). *Η αλήθεια για τα ναρκωτικά*. Αθήνα: Εκδόσεις ΑΚΡΙΤΑΣ. Γ' Έκδοση.

Ζαμπέλης, Γ. (1988). *Στην κόλαση των ναρκωτικών*. Εκδόσεις "ΦΩΤΟΔΟΤΕΣ".

Ιωαννίδης Λ. (Φεβρουάριος, 2015). *Καταγραφή του οράματος για τον Δήμο Κοζάνης. Σχέδιο προς Διαβούλευση*. Στρατηγικός Σχεδιασμός Δήμου Κοζάνης. Δήμος Κοζάνης.

Κανακούδης, Ι. Δημοσίευση 20/4/2012. Άρθρο: *Περιθωριοποίηση*. Διαθέσιμο: http://oxynoiia.blogspot.gr//12/04/blog-post_9404.html

Μπουζινέκης, Θ. Δημοσίευση 25/9/2010. Άρθρο: *Η έννοια της περιθωριοποίησης και του κοινωνικού αποκλεισμού*.

Παλαιολόγος, Γ. Δημοσίευση 11/01/2014. Άρθρο: *Αλλάζουν διεθνώς οι νόμοι για τα ναρκωτικά*. Εφημερίδα "ΗΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ".

Σ.Ο.Δ.Ν. - Ε.Μ.Π (2011). *Ετήσια Έκθεση για τα ναρκωτικά στην Ελλάδα έτους 2011*.

Διεθνής Βιβλιογραφία

Blumir, G. (1984). Ηρώνη. Ιστορία και επιστημονική αλήθεια. Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνη.

Discussion paper UNODC/WHO 2013, "Opioid overdose: preventing and reducing opioid overdose mortality" (United Nations, June 2013).

Don Des Girls and Samuel Friedman, "AIDS and the use of injected drugs", Scientific American, February 1994.

EMCDDA (2011a), Annual report 2011: the state of the drugs problem in Europe, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

EMCDDA (2011b), European drug prevention quality standards, EMCDDA Manuals, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

EMCDDA (2011c), Mortality related to drug use in Europe: public health implications, Selected issue 2011, Publications Office of the European Union, Luxembourg (available online).

EMCDDA (2011d), 'Responding to new psychoactive substances', *Drugs in focus*, 22, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

EMCDDA (2012a), *Cannabis production and markets in Europe*, EMCDDA Insights, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

EMCDDA (2012b), 'Social reintegration and reduction of social exclusion of drug users: improving labour market participation of drug users in treatment', EMCDDA Insights, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

EMCDDA (2012c), *Technical report on assistance to EMCDDA to analyse recent European trends on heroin use by using existing indirect indicator data, notably treatment demand data and other indicators (CT.10.EPI.070.1.0)*, EMCDDA, Lisbon (available online).

Fischer, *Substance Abuse Related Mortality: A Worldwide Review. Executive Summary*. March 1994.

Foley, K., Pallas, D., Forcehimes, A. A., Houck, J. M., Bogenschutz, M. P. et al. (2010), 'Effect of job skills training on employment and job seeking behaviors in an American Indian substance abuse treatment sample', *Journal of Vocational Rehabilitation*, 33, pp. 181–92.

James A. Cercone, *Alcohol-Related Problems as an Obstacle to the Development of Human Capital: Issues and Policy Options*, World Bank Technical Paper No. 219 Washington, D.C., World Bank, 1994.

Lawrence Summers and Vinod Thomas, "Recent lessons of development", *Research Observer*, The World Bank, vol. 8, No. 2 (July 1993).

McIntosh, J., Bloor, M. and Robertson, M. (2008), 'Drug treatment and the achievement of paid employment', *Addiction Research & Theory*, 16, pp. 37–45.

OECD, *Report of the Financial Action Task Force on Money Laundering*, Paris, 7 February 1990.

S. Kedia et al (2007), "Mono versus polydrug abuse among publicly funded clients", *Substance Abuse Treatment, Prevention and Policy*, vol. 2, 2:33.

World Bank, *World Development Report, 1993* (Oxford University Press, 1993), table 19.

World Drug Report 2014 (United Nations publication).

Διαδικτυακές Πηγές

<http://flashnews.gr/post/77093/anisixitiki-erevna-gia-eksartisiogones-ousies-stous-elines-ma8ites>

<http://gym-eleous.ioa.sch.gr/2001/tmimab1a/drugs.htm>

<http://lithos.geology.upatras.gr/epy/lignitis.htm>

<http://users.sch.gr/symfo/sholio/diafora/syner/tha-bu.a06.perithorio+nei.htm>

http://www.diogenis.info/index.php?menu_id=32e1699e-05c3-102f-a5c7-001d92b1a429&language=el

http://www.ektepn.gr/Documents/PDF/ETHSIA_EKUESH_2011.pdf

<http://www.hcg.gr/sites/default/files/article/attach/13032013sodn2011.pdf>

<http://www.kathimerini.gr/772310/article/epikairothta/ellada/stayrodromi-ths-hrwinhs-h-ellada>

<http://www.kozan.gr/post/248037>

<http://www.kozanilife.gr/2014/05/kentro-prolipsis-apo-eksartisis-kozanis-orientes/>

<http://www.kporizontes.gr/index.php/ταυτότητα/επιστημονική-ομάδα.html>

<http://www.lronhubbard.gr/biography/humanitarian/drug-rehabilitation.html>

<http://www.odyssey.com.cy/main/default.aspx?tabID=145&itemID=2327&mid=1803>

<http://www.psychedellic-wiki.blogspot.gr/2014/03/psychoactive-substance-orismos-limma.html>

<http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM04/2011>

<http://www.synpratto.gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Με το παρόν ερωτηματολόγιο, σας καλώ να συμμετάσχετε στην έρευνα για την εκπόνηση της πτυχιακής μου εργασίας με τίτλο:

Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΟΥΣΙΕΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ

Η έρευνα έχει ως στόχο να απαντήσει σε μια σειρά από καίρια ερωτήματα που αφορούν όλους μας. Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και οποιαδήποτε πληροφορία παρέχουν οι ερωτώμενοι, έχει σκοπό αποκλειστικά και μόνο την εξυπηρέτηση της συγκεκριμένης έρευνας.

Ερευνήτρια φοιτήτρια: Τσακιροπούλου Αθανασία

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Αργυροπούλου Φωτούλα

Α. ΓΕΝΙΚΑ-ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Είσατε άνδρας ή γυναίκα;   Άνδρας   Γυναίκα

2. Ποιά είναι η ηλικία σας;

15 – 20   21 – 25   26 – 35

36 – 50   50 ΚΑΙ ΠΑΝΩ

3. Σε ποιά επίπεδο βρίσκεται η αποδεδειγμένη σας μόρφωση;

- Υποχρεωτική Εκπαίδευση Απόφοιτος Λυκείου
- Φοιτητής/Φοιτήτρια Α.Ε.Ι /Τ.Ε.Ι Πτυχιούχος ΑΕΙ / ΤΕΙ
- Απόφοιτος ΙΕΚ / Ιδιωτικού κολεγίου Μεταπτυχιακό/Διδακτορικό

4. Ποιά είναι η εργασιακή σας κατάσταση;

- Σταθερή εργασία Περιστασιακή εργασία
- Οικονομικά μη ενεργός/η Άνεργος
- Φοιτητής ΑΕΙ/ΤΕΙ Μαθητής

5. Είσαστε δημότης Κοζάνης;

- Ναι Όχι

B. Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΟΥΣΙΕΣ

6 . Με ποιο τρόπο πιστεύετε ότι μπορεί να γίνει η αντιμετώπιση του φαινομένου εξάρτησης από ουσίες;

- Εκπαιδευτική πληροφόρηση Θεραπευτική υποστήριξη

Ύπαρξη πλήθους επιλογών ενασχόλησης των νέων

Άλλο(Προσδιορίστε).....

7.Θεωρείτε ότι παρέχεται επαρκής ενημέρωση σχετικά με τη χρήση ουσιών;

- Ναι Όχι Δεν γνωρίζω

8 .Υπάρχει αρμόδια υπηρεσία του Δήμου για την αντιμετώπιση του προβλήματος της εξάρτησης από ουσίες σε επίπεδο πληροφόρησης;

Ναι Όχι Δεν γνωρίζω

9 .Υπάρχει αρμόδια υπηρεσία του Δήμου για την κοινωνική επανένταξη των ατόμων εξαρτημένων από ναρκωτικά;

Ναι Ναι αλλά οι δράσεις της δεν είναι αρκετές

Όχι Δεν γνωρίζω

10.Αν οι δράσεις δεν είναι αρκετές, ποιές ακόμα κοινωνικές δράσεις θα πρέπει να πραγματοποιεί η αρμόδια υπηρεσία του Δήμου Κοζάνης για την αντιμετώπιση του προβλήματος των εξαρτημένων ατόμων;

.....
.....
.....

11. Πόσο ικανοποιητική είναι η κοινωνική πολιτική του Δήμου Κοζάνης για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού των εξαρτημένων ατόμων ;

Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα Πολύ

12. Πως αντιμετωπίζετε τα άτομα που γνωρίζετε ότι κάνουν χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών;

Απαξιωτικά Με αντιπάθεια Με φόβο

Με κατανόηση Με συμπάθεια

13. Υπάρχει ταμπού από την ελληνική κοινωνία σε έναν χρήστη/ πρώην χρήστη;

Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

14. Υπάρχει κάποιος κρατικός (αθλητικός/ πολιτιστικός) σύλλογος για δημιουργία ενδιαφερόντων, ώστε να μην καταφεύγουν οι νέοι στα ναρκωτικά;

Ναι

Όχι

Δεν γνωρίζω

15. Έχετε να προσθέσετε κάτι άλλο;

.....
.....
.....
.....

Ευχαριστούμε πολύ για το χρόνο σας.